МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра економіки, підприємництва та економічної безпеки

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на тему «Ефективність управління активами підприємства та шляхи її покращення»
за матеріалами АТ «Фармак»

Здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня
ІІ курсу, групи ЕМУ- 21-1
спеціальності 051 Економіка,
освітня програма «Управління бізнес-процесами
на підприємстві» _____Данугян Крістіни Артурівни

Науковий керівник _____Мельничук Ганна Сергіївна, к.е.н., доцент

Керівник освітньо-
професійної програми _____ Бодров Володимир Григорович, д.е.н., професор

Допущено до захисту за рішенням
кафедри економіки, підприємництва та
економічної безпеки,
протокол від 28.11.2022 № 6

Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та економічної безпеки_____Слюсарева Л.В., д.е.н., професор

Ірпінь – 2023

Реєстрація № 59 30.01.2023 (підпис відповідальної особи)
(дата)

Результати перевірки до захисту (до захисту, на доопрацювання) 30.01.2023 (підпис)
(дата)

Результат захисту 90 5А (оцінка) 06.02.2023р (підпис)
(дата)

Голова ЕК: (підпис) Кіндзерський Ю.В., д.е.н., с.

Заступник голови ЕК (підпис) Лазебник Л.Л., д.е.н., професо

Члени комісії: (підпис) Бодров В.Г., д.е.н., професор

(підпис) Слюсарева Л.В., д.е.н., професор

Секретар комісії Соколова О.М., к.е.н., доцент

МІНІСТЕРТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економічної безпеки
та митної справи
Кафедра економіки, підприємництва та економічної безпеки
Спеціальність 051 Економіка
Освітньо-професійна програма
«Управління бізнес-процесами на підприємстві»

Затверджую
Завідувач кафедри _____ Л.В.Слюсарева

Завдання на випускну кваліфікаційну (дипломну) роботу здобувачу вищої освіти

Данугян Крістіни Артурівни

1. Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи
«Ефективність управління активами підприємства та шляхи її покращення»
Затверджена наказом ректора від 30 листопада 2021 р. № 1652
2. Строк здачі закінченої роботи 20 січня 2023 р.
3. Цільова установка: вивчення підходів до ефективного управління активами підприємства.
Мета роботи: узагальнення теоретичних аспектів управління активами підприємства та обґрунтування практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності управління активами на підприємстві АТ «ФАРМАК».
Об'єкт дослідження: активи та система управління активами АТ «Фармак».
Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти окремих підходів до управління оборотними та необоротними активами підприємства.
База дослідження: АТ «Фармак».
4.Вихідні дані до роботи складають звітність підприємства АТ «Фармак» за 2017-2020 рр., законодавчі та нормативні документи України, монографії та фахові наукові видання щодо активів та методів їх управління.
5. Перелік графічного матеріалу: 7 таблиць, 9 рисунків.
6.Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом): Розділ 1. Теоретичні основи управління активами підприємства, 1.1. Управління активами підприємства: мета, завдання, організація процесу, 1.2. Методики та моделі управління необоротними та оборотними активами підприємства, 1.3. Методичні підходи до оцінювання ефективності управління активами підприємства, Розділ 2. Оцінка стану та ефективності управління активами підприємства (на прикладі АТ «Фармак»), 2.1. Аналіз господарської діяльності та наявних активів АТ «Фармак» , 2.2. Оцінка ефективності управління активами АТ «Фармак», Розділ 3. Напрями та заходи покращення ефективності управління активами підприємства АТ «Фармак», 3.1. Рекомендації щодо формування дієвої цілісної системи управління оборотними та необоротними активами підприємства, 3.2.

Обґрунтування окремих напрямів покращення управління актив
«Фармак» в сучасних умовах.

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної)роботи	Строк виконання етапів	
		За планом	Ф
1.	Вибір теми дипломної роботи, затвердження плану виконання роботи	30.11.2021 р.	30.11
2.	Опрацювання літературних джерел за напрямком дослідження	03.03.2022 р.	03.03
3.	Підготовка теоретичного розділу та подання її керівнику	06.04.2022 р.	06.04
4.	Апробація результатів дослідження теоретичного матеріалу (підготовка статті та/або тез доповіді на науковій конференції) опрацювання	28.05.2022 р.	28.05
5.	Підготовка аналітичного розділу роботи та подання її керівнику	30.08.2022 р.	30.08
6.	Підготовка ІІІ розділу дипломної роботи та подання її керівнику	04.10.2022 р.	04.10
7.	Підготовка 100% дипломної роботи та подання її керівнику	07.11.2022 р.	07.11
8.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	14.11.2022 р.	14.11
9.	Попередній захист дипломної роботи	28.11.2022 р.	28.11
10.	Отримання відгуку керівника дипломної роботи	18.01.2023 р.	18.01
11.	Рецензування дипломної роботи	20.01.2023 р.	20.01
12.	Представлення роботи для перевірки на плагіат	20.01.2023 р.	20.01
13.	Захист дипломної роботи	06.02.2023 р.	06.02

Дата видачі завдання 30 листопада 2021 р.

Керівник випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи _____ Мельничук Сергіївна, к.е.

Керівник освітньо-професійної програми _____ Бодров Вол Гр д.е.н., профес

Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Данугян Кр Артурівна

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1.Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 25	21		Т.С. Мельничук
2.Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 5	4		
3.Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	4		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
5. Передзахист (якість та повнота представленого матеріалу, рішення щодо балів залишається за комісією)	від 1 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	44		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	21		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	46		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	90		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЕКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
90	A	5	16.02.2023р	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

АНОТАЦІЯ

Ефективність управління активами підприємства та шляхи її покращення

Мета роботи полягає в узагальненні теоретичних аспектів управління активами підприємства та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності управління активами на підприємстві АТ «Фармак» в сучасних реаліях.

Завданнями роботи є: розглянути теоретичні засади управління активами підприємства; висвітлити методичні підходи до здійснення ефективного управління активами; позначити основні методи оцінки та аналізу управління активами підприємства; проаналізувати результати господарської діяльності та стан активів АТ «Фармак»; дати оцінку ефективності системі управління активами АТ «Фармак»; надати рекомендації щодо формування дієвої цілісної системи управління оборотними та необоротними активами підприємства задля підвищення ефективності роботи підприємства в цілому; обґрунтувати напрями удосконалення системи управління активами в сучасних умовах.

Предмет дослідження - теоретичні та практичні аспекти окремих підходів до управління оборотними та необоротними активами підприємства.

Об'єктом дослідження - активи та система управління активами АТ «Фармак».

Базою дослідження виступають матеріали акціонерного товариства «Фармак».

За результатами дослідження обґрунтовано напрями вдосконалення системи управління активами на підприємстві.

Дипломна робота містить 3 розділи, 53 сторінки, 7 таблиць, 9 рисунків, список використаних джерел з 40 найменувань.

Ключові слова: управління активами, оборотні активи, необоротні активи, ліквідність, рентабельність, політика управління.

Рік виконання дипломної роботи – 2021 р.

Рік захисту дипломної роботи – 2023 р.

SUMMARY

Effectiveness of enterprise asset management and ways to improve it

The purpose of the work is to generalize the theoretical aspects of the enterprise's asset management and substantiate practical recommendations for ensuring the effectiveness of asset management at the JSC "Farmak" enterprise in modern realities.

The tasks of the work are: to consider the theoretical principles of enterprise asset management; highlight methodical approaches to effective asset management; identify the main methods of assessment and analysis of enterprise asset management; to analyze the results of economic activity and the state of assets of Farmak JSC; give an assessment of the effectiveness of the asset management system of Farmak JSC; to provide recommendations on the formation of an effective integrated management system of current and non-current assets of the enterprise in order to improve the efficiency of the enterprise as a whole; justify directions for improving the asset management system in modern conditions.

The subject of the study is the theoretical and practical aspects of individual approaches to the management of current and non-current assets of the enterprise.

The object of the study is the assets and asset management system of Farmak JSC.

The basis of the research is the materials of the Farmak joint-stock company.

According to the results of the study, the areas of improvement of the asset management system at the enterprise are substantiated.

The thesis contains 3 sections, 53 pages, 7 tables, 9 figures, a list of used sources with 40 titles.

Key words: asset management, current assets, non-current assets, liquidity, profitability, management policy.

The year of completion of the thesis is 2021.

The year of defense of the thesis is 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП 6

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА 9

1.1. Управління активами підприємства: мета, завдання, організація процесу 9

1.2. Методики та моделі управління необоротними та оборотними активами підприємства 14

1.3 Методичні підходи до оцінювання ефективності управління активами підприємства 18

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ АТ «ФАРМАК») 24

2.1 Аналіз господарської діяльності та наявних активів АТ «ФАРМАК» 24

2.2 Оцінка ефективності управління активами АТ «ФАРМАК» 36

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ТА ЗАХОДИ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА АТ «ФАРМАК» 42

3.1. Рекомендації щодо формування дієвої цілісної системи управління оборотними та необоротними активами підприємства 42

3.2 Обґрунтування окремих напрямів покращення управління активами АТ «ФАРМАК» в сучасних умовах 45

ВИСНОВКИ 51

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 53

ДОДАТКИ 57

ВСТУП

Актуальність теми. Створення, розвиток та розширення будь-якого підприємства неможливі без системи управління різноманітними процесами та структурами. При цьому, активи в структурі підприємства займають одну з найважливіших позицій, тому що це все матеріальне і нематеріальне майно підприємства. Будівлі, обладнання, сировина, кошти, цінні папери, транспортні засоби, патенти, ліцензії, програмні продукти та інші цінності – все це складові активу. Це невід'ємна частина діяльності підприємства, наявність, склад та якість якого має вплив на результативність діяльності підприємства. В зв'язку з чим потребує грамотного ефективного управління для структуризації, контролю та використання активів з уникненням зайвих залишків, збоїв на виробництві та небажаних витрат. Тим самим застосування ефективного управління оборотними та необоротними активами допомагає вирішити низку функціональних проблем, підвищує конкурентоспроможність та рівень адаптованості на ринку та гарантує високу ефективність використання активів і своєчасне їх оновлення.

Але проблеми, що виникають на шляху ефективнішого управління активами, полягають в одноманітності підходів науковців, через що недосконалостям системи управління не приділяється достатньо уваги. Також відсутність новітніх поглядів та розвитку наукових підходів робить процес розвитку комплексного управління активами повільнішим, особливо в умовах нестабільного економічного середовища. До того ж, розробити систему управління оборотними та необоротними активами реально у відносно стабільному та передбачуваному економічному середовищі. Тому додатковою проблемою є нестабільність економічної ситуації на ринку та в країні, особливо в умовах української економіки, де реальна господарська практика управління носить дуже суперечливий характер, та неможливо застосовувати зарубіжні підходи в умовах українського сьогодення.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Вивченням питання необхідності, а також теоретичної та практичної складових ефективного управління активами підприємства та варіантами організації процесу займалися такі українські науковці, як В.М. Івахненко, І.М. Бойчик, М. В. Володькіна, А. М. Поддєрьогін, І.О. Школьник,. Серед зарубіжних вчених в своїх роботах управління активами досліджували І. А. Бланк, Дж.*К.* Ван Хорн та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних аспектів управління активами підприємства та обґрунтування практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективності управління активами на підприємстві АТ «ФАРМАК» в сучасних реаліях.

Відповідно до мети у випускній кваліфікаційній роботі поставлені такі завдання:

– розглянути теоретичні засади управління активами підприємства;

– висвітлити методичні підходи до здійснення ефективного управління активами;

– позначити основні методи оцінки та аналізу управління активами підприємства;

– проаналізувати результати господарської діяльності та стан активів акціонерного товариства «Фармак»;

– дати оцінку ефективності системі управління активами акціонерного товариства «Фармак»;

– надати рекомендації щодо формування дієвої цілісної системи управління оборотними та необоротними активами підприємства задля підвищення ефективності роботи підприємства в цілому;

– обґрунтувати напрями удосконалення системи управління активами в сучасних умовах.

Об’єктом дослідження виступають активи та система управління активами АТ «Фармак».

База досліджень – це акціонерне товариство «Фармак».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти окремих підходів до управління оборотними та необоротними активами підприємства.

Методи дослідження. Для виконання поставлених мети та завдань було використано такі загальнонаукові та спеціальні методи: опис, систематизація, порівняння, горизонтальний та вертикальний методи аналізу, узагальнення, конкретизація, методи фінансового та економічного аналізу статистичні та економіко-математичні методи.

Апробація результатів дослідження.

Головні результати проведеного дослідження відображені у науковій статті «Організація процесу ефективного управління оборотними та необоротними активами підприємства», яка була підготовлена у співавторстві з науковим керівником і опублікована у міжнародному науковому журналі «Інтернаука».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Управління активами підприємства: мета, завдання, організація процесу

Здійснювати господарську діяльності для підприємства неможливо без певного майна, що належить йому на правах власності. Будь-яке майно в різних його видах, яке належить підприємству, називають активами. Активи є економічними ресурсами підприємства у формі належних йому сукупних майнових цінностей, що використовуються в господарській діяльності з метою отримання доходу.

Для того, щоб забезпечити нормальне та перспективне функціонування господарського підприємства, перш за все, необхідно знати як ефективно управляти його активами та впровадити ефективне управління на підприємстві. Таке джерело, як Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає активи як ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигод у майбутньому [40]. Тобто актив розглядається як щось, що в майбутньому може генерувати грошовий потік, скорочувати витрати або підвищувати продажі. Активи обов'язково повинні бути відображені в звіті про фінансовий стан підприємства для їх контролю.

Звіт про фінансовий стан підприємства містить такі групи активів:

– необоротні активи – активи, які використовуються підприємством у його діяльності протягом тривалого періоду часу (більше одного року), забезпечують отримання підприємством у майбутньому економічних вигід і вартість яких може бути достовірно визначена (нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, основні засоби, інвестиційна нерухомість, довгострокові біологічні активи, довгострокові фінансові інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість, відстрочені податкові активи й інші

необоротні активи). Необоротні активи є найменш мобільною частиною майна підприємства;

– оборотні активи – грошові кошти та їхні еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації або споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Отже, до оборотних активів підприємства відносять ті види майнових цінностей, які повністю споживаються за один виробничий цикл (запаси, готова продукція, товари, поточні біологічні активи, векселі одержані, поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги, поточна дебіторська заборгованість за розрахунками, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, готівка, рахунки в банках, витрати майбутніх періодів, інші оборотні активи);

– необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття – активи, які готові до продажу в їх теперішньому стані; умови їх продажу відповідають звичайним умовам продажу для подібних активів; їх продаж, як очікується, буде завершено протягом року з дати визнання їх такими; їх активна пропозиція здійснюється на ринку за ціною, що відповідає справедливій вартості [18].

Як зазначено вище, звіт про фінансовий стан підприємства містить оборотні та необоротні активи. Така система розподілу на два великих блоки є найбільш зручною для легкості засвоювання, так як активи включають в себе велику кількість засобів, а також релевантною з точки зору управління. Тобто все це: будь яке майно, дебіторські заборгованості, виробничі запаси, вклади у банках і т. і. – можна розглядати в рамках системи управління активами підприємства.

Управління активами представляє систему методів та принципів управління майном компанії, а також сам процес прийняття управлінських рішень щодо таких активів. Головна мета ефективного управління активами – це забезпечення прибутку та безперервного розвитку за рахунок раціоналізації використання всіх наявних активів і, завдяки цьому, досягти

конкурентоспроможності компанії та підвищення вартості бізнесу загалом. Для реалізації поставленої мети потрібно виконати поставленні перед ефективним управлінням активами задачі. Основний список задач управління перелічено на рис. 1.1.



Рис. 1.1. Завдання управління активами підприємства

Джерело: сформовано автором за [13, 23, 27]

Завдання управління необоротними активами полягають в забезпеченні безперервного та своєчасного оновлення, постійного аналізу, створення умов та забезпечення високої ефективності використання необоротних активів. Управління оборотними активами розуміється як частина загальної фінансової стратегії підприємства, що включає формування оборотних активів, раціоналізацію обороту та оптимізацію структури джерел фінансування. Управління ліквідними активами є досить складним і клопітким процесом. Це зумовлено, по-перше, складною структурою оборотних активів підприємства,

по-друге, їх визначальною роллю в забезпеченні господарської діяльності, по-третє, високим ступенем трансформації, який залежить від ліквідності та господарської діяльності підприємства.

Для вирішення завдання по забезпеченню безперервного процесу виробництва необхідно сформувати різні види активів відповідно до обсягу господарської діяльності підприємства та тривалості операційного та фінансового циклів. Завдання по забезпеченню ліквідності та платоспроможності управління вирішується шляхом постійного контролю розміру ліквідних активів у вигляді повністю ліквідних грошей, а також забезпечення відповідної частини високоліквідних активів у вигляді ліквідних фінансових вкладень та інших активів, які можуть бути швидко конвертовані в готівку. якщо необхідно. Управління активами представляє собою принципи, методи та задачі, сформовані в систему управління майном, включає в себе сам процес прийняття управлінських рішень щодо таких активів та здійснюється за принципами, які висвітлені на рис. 1.2. Основні направлення управління активів, а це грамотне формування та раціональне використання активів – ґрунтуються на цих принципах.

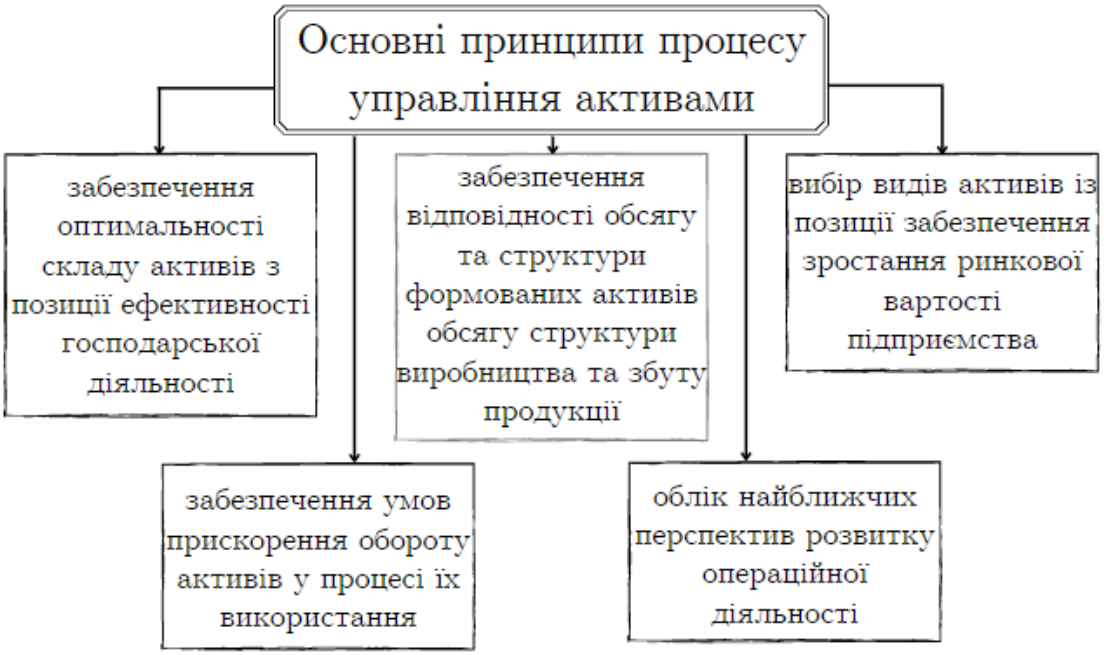


Рис. 1.2. Основні принципи процесу управління активами на підприємстві

Джерело: сформовано автором за [17, 27]

Управління активами – це постійний процес аналізу, прогнозування, планування, організації регулювання та контролю формування та використання ресурсів підприємства, і жодну з дій не можна пропустити. На рис. 1.3. по порядку перелічено основні етапи процесу управління. Процес управління активами складається з декількох етапів, при чому для оборотних активів тривалість процесу є трошки довшою. Це пов'язано з тим, що, на відміну від необоротних активів, потрібно досягнути високого рівня мінімізації затрат та високої ліквідності. Ця необхідність виникає при використанні оборотних активів і не характерна для необоротних.

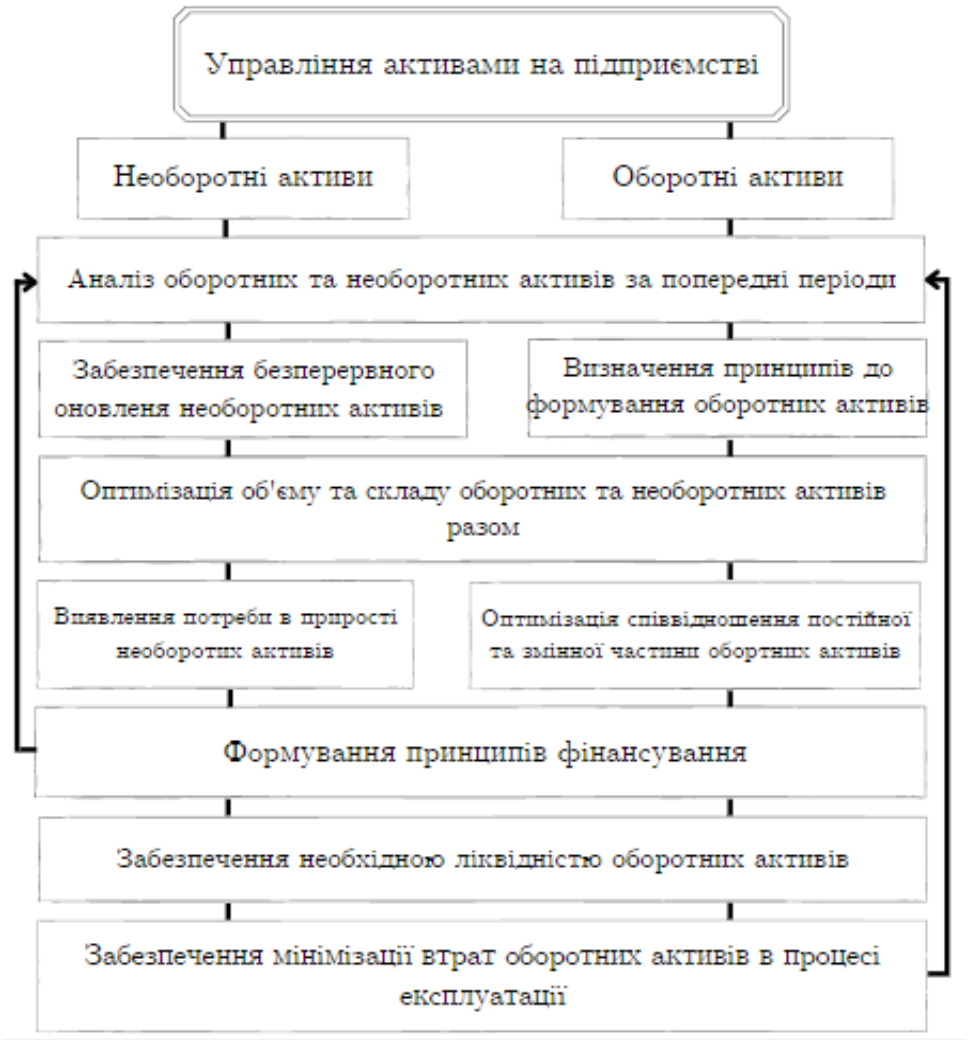


Рис. 1.3. Механізм управління процесу управління на підприємстві

Джерело: сформовано автором за даними [27, 28]

Від того, як буде сплановане управління активами залежить успіх діяльності підприємства та ефективність розподілу та використання активів. Процеси господарської діяльності складні та різнопланові, тому на ефективність управління впливає величезна кількість чинників. Ефективність слід оцінювати за допомогою системи широких і локальних показників, що використовуються для визначення економічної ефективності заходів з управління активами, передбачених стратегією.

1.2. Методики та моделі управління необоротними та оборотними активами підприємства

В основному при виборі підходу до управління активами підприємство бере до уваги основні моделі управління активами та базується на таких факторах, як напрям та масштаб бізнесу, чинна організаційна структура управління та кількість структурних підрозділів, поточний фінансовий стан, налагодженість взаємодії з контрагентами та інші фактори. При цьому методи управління оборотними та необоротними активами можуть бути різними та дуже відрізняються між собою, так як самі по собі оборотні та необоротні активи різні за структурою та функціональним наповненням.

Так, при формуванні політики управління необоротними активами варто класифікувати їх за такими показниками (Рис. 1.4).



Рис. 1.4. Класифікація необоротних активів

Джерело: сформовано автором за [4]

Операційні необоротні активи – це той вид активів, який безпосередньо використовується в виробничій діяльності. Інвестиційні необоротні активи виникають, коли підприємство вкладає кошти в інші активи. Головним завданням є забезпечення своєчасного оновлення основних засобів, оптимального їх використання, виведення старих та неякісних активів, а також будь-які інші дії, спрямовані на підвищення ефективності застосування ресурсів, які є у підприємства у наявності.

Для інвестиційних необоротних активів основним завданням є ефективне (що сприяє максимізації одержуваного доходу) направлення тимчасово вільних коштів підприємства в інші сфери з метою диверсифікації ризиків та отримання додаткового доходу. Це сприяє максимізації одержуваного доходу.

При ефективному управлінні непрофільними оборотними активами потрібно дотримуватися запланованого обсягу таких активів – для дотримання балансу їх частка не має бути занадто великою. Основним завданням є планування та раціоналізація витрат на утримання непрофільних необоротних активів.

Загалом, методика управління необоротних активів повинна включати в себе такі функції:

– облік надходження, переміщення, модернізації основними засобами та нематеріальними активами;

– нарахування амортизації основним засобам та нематеріальним активам;

– нарахування амортизації за декількома напрямками витрат;

– облік графіків роботи основних засобів, приналежності до моделей обладнання;

– облік дорогоцінних металів у складі основних засобів.

Управління оборотними активами також має свої особливості, пов'язані з коротким періодом цих активів - один виробничий цикл. Той фактор, що оборотні активи відносять до фінансових та нефінансових, також ускладнює

процес. Тобто ефективне управління активами повинно враховувати всі їх особливості з точки зору фінансових показників, наприклад окрему політику управління грошовими потоками, дебіторської заборгованістю, короткостроковими фінансовими вкладеннями та ін., та ув'язування зазначених політик із загальною фінансовою стратегією підприємства. А також треба враховувати вплив активів в нефінансових сферах, де фігурують оборотні активи, наприклад логістика, маркетинг, організація складування та ін. З урахуванням перерахованого, методика управління оборотними активами повинна базуватися на 2-х основних задачах:

– забезпечення найбільш оптимального обсягу, структури, оборотності та рентабельності оборотних активів;

– забезпечення платоспроможності (зокрема забезпечення достатнього рівня власного оборотного капіталу) [12].

Ефективне управління оборотними активами потребує знань, розуміння та попередньої класифікації: за характером джерел фінансування, за характером участі в фінансовому процесі та в залежності від періоду функціонування. Головна задача управління оборотними активами полягає в формуванні необхідного об’єму, оптимізації складу та забезпеченні ефективного використання оборотних активів. Підвищити фінансову стійкість підприємства можливо при умовах, що при стабільному об’ємі короткострокових фінансових зобов'язань зростатиме частка оборотних активів, фінансованих з допомогою джерел і довгострокового позикового капіталу.

Будь-які, навіть незначні зміни несуть за собою певні наслідки, хороші погані, або взагалі нічого не змінюють. Тому до вибору способу управління треба підходити відповідально та спиратися на особливості та можливості підприємства, та на бажаний результат. Можна виділити три основні моделі управління оборотними коштами на які можна спиратися при будуванні стратегії управління:

1. Агресивна модель;

2. Консервативна модель;
3. Помірна модель.

Кожна модель характеризується різними підходами та фокусуванням на різних факторах. При використанні агресивної моделі у підприємства не стоять обмеження в нарощуванні поточних активів. Підприємство має значну кількість коштів, велику кількість запасів сировини та готової продукції, а також вагому дебіторську заборгованість – в такому випадку питома вага оборотних активів в складі всіх активів досить висока, а період оборотності активів триває більше. Така політика управління оборотними коштами не дає можливості забезпечити підприємству рентабельність активів та її економічне зростання. Але ця модель виключає питання зростання ризику технічної неплатоспроможності та неможливості виплат зобов'язань. Також агресивна модель управління активами відповідає та зобов'язує використовувати агресивну модель управління пасивами. Зниження рентабельності та ризик втрати ліквідності виникає через зріст витрат підприємства на виплату відсотків за кредитами. А це в свою чергу є наслідком переваги короткострокових кредитів в сумі пасиву та підвищенню рівня ефекту фінансового важеля.

При виборі консервативної моделі, як основної політики управління активами, підприємство повинно очікувати низькі показники питомої ваги оборотних активів у сумі активів та короткий період оборотності активів. Характерною рисою консервативної моделі є стримування зростання оборотних активів та режим економії. Така модель характерна для використання в досить стабільних умовах, коли ситуація на ринку в поточному та в майбутньому часі прозора та достатньо визначена. Тобто обсяг продажу, обсяг запасів необхідний для функціонування та час їх споживання, терміни надходжень та заборгованостей можливо досить чітко сформувати, вони очікувані та легко передбачувані. Це забезпечує рентабельність активів. Але одночасно з цим з'являється вищий ризик виникнення технічної неплатоспроможності у разі реалізації продукції або помилки в розрахунках,

або будь-якої іншої непередбачуваної ситуації, так як така політика дуже розраховує на стабільність. Основною рисою консервативної моделі є дуже низька питома вага короткострокового кредиту або його відсутність. Тому активи фінансуються тільки за рахунок постійних пасивів, тобто довгострокових кредитів, довгострокових позик та власних коштів.

Помірна модель з'єднує в собі дві перші моделі, підприємство займає проміжну позицію. Завдяки використанню цієї моделі оборотні активи відносяться до необоротних активів приблизно навпіл. Відповідно економічна рентабельність активів та ризик технічної неплатоспроможності перебувають в усередненому рівні. Період оборотності оборотних засобів має усереднений показник тривалості. Характерною рисою помірної моделі управління оборотними активами є середній рівень короткострокового кредиту. Взагалі забезпечується середнє для господарства співвідношення між рівнем ризику та рівнем ефективності використання оборотних активів. Тобто ця модель являє собою компромісне рішення між агресивною та консервативною моделями. Помірний підхід до політики управління активами спрямований на забезпечення повного задоволення поточної потреби у всіх їх видах та створення нормальних страхових умов у разі будь-яких типових збоїв у ході операційної діяльності підприємства.

1.3 Методичні підходи до оцінювання ефективності управління активами підприємства

Шляхів визначення ефективності управління активами підприємства досить багато, немає якогось єдиного підходу. Найпоширенішими напрямами є визначення ефективності управління як співвідношення отриманого результату та витрат (ресурсів) діяльності підприємства; співвідношення отриманого результату з наміченими цілями. Але ці підходи до визначення ефективності не дозволяють встановити логічний взаємозв'язок між управлінням підприємством та результатами його діяльності [22]. В зв'язку з чим корисно

розглядати ефективність використання активів та ефективність управління активами окремо. Можна зробити оцінку, використовуючи будь який підхід до оцінювання, дивлячись який очікується результат.

Для оцінки ефективності управління активами доцільно використовувати один із сучасних методів оцінки управління, що набуває поширення у вітчизняній практиці, заснований на системі економічного діагностування. Метод економічного діагностування має на увазі систему регулярного стеження за економічними процесами з метою їх своєчасної оцінки та прийняття ефективних управлінських рішень. Цей термін висловлює процес дослідження об'єкта аналізу, тобто. одержання результату діагнозу або висновку про стан та зміни в досліджуваній системі та встановлення причин. Більш точна оцінка досягається вивченням усієї сукупності та взаємозв'язку елементів системи.

В економічній діагностиці результат аналізу постає як висновок про стан об'єкта. Економічна діагностика базується на методах порівняння, використовує ту саму первинну інформацію, спрямовану на вдосконалення господарської діяльності. До функцій економічної діагностики входить також дослідження, оцінка та повідомлення управлінського персоналу підприємства щодо інформації про відповідність ефективності функціонування параметрів виробництва прийнятими нормативами та критеріями.

В рамках економічної діагностики ефективності управління господарськими активами мають вирішуватися такі завдання:

– оцінка ефективності функціонування підприємства та на цій основі встановлення стабільності розвитку;

– визначення можливих варіантів динаміки ефективності діяльності організації;

– прогнозування економічної ефективності діяльності підприємства.

Економічна діагностика управління активами допомагає побачити основні проблеми та зробити приблизні шляхи виходу з негативних положень, що дає змогу в підсумку підвищити рівень ефективності. За рахунок такого аналізу зростає можливість конкурентоспроможності господарства, при чому,

як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому [5, с 119]. При більш предметному розгляданні діагностики управління активами можна виокремити певну послідовність. Першим етапом у діагностиці буде аналіз стану управління активами підприємства.

В основному для ефективної оцінки активів треба обрати ті показники із різних сфер, які будуть нести корисну інформацію і які, в той самий час, можуть донести інформацію за різними аспектами для більш повних висновків. Наприклад інноваційна діяльність, інвестиційна діяльність, оцінка виробничого потенціалу, оборотний капітал, управління персоналом, управлінська діяльність, фінансові показники господарської діяльності. Було обрано декілька варіантів, за якими, можна зробити дослідження та отримати повний та змістовний результат оцінки (рис. 1.5). Оцінити ефективність використання наявних у компанії активів можна за декількома напрямками.



Рис. 1.5. Методи оцінки ефективності управління активами підприємства

Джерело: [5, 22]

В горизонтальному аналізі оцінюється зміна величини активів у поступовій динаміці кількох періодів, темпи зростання вартості активів за видами. Джерелом даних є регістри бухгалтерського обліку за рахунками. Аналіз дозволяє виявити напрями та причину зміни величини активів. Результати використовуються для прогнозування подальших змін та при

стратегічному плануванні ключових показників. Метою цього аналізу є виявлення тенденцій зміни окремих показників, характеризуючих результати функціонування активів підприємства [28].

Завдяки методу вертикального аналізу аналізується структура активів з розрахунку питомої ваги кожного виду у всій сукупності. Здійснюється по підприємству загалом, по структурним підрозділам. Вертикальний аналіз формується в таблицю, в якій розраховується питома вага відповідних показників за період, що аналізується.

Порівняльний аналіз використовується для порівняння даних компанії зі середньогалузевими значеннями, а також зі значеннями по галузі. Результати дають уявлення конкурентоспроможності підприємства і виявляють резерви збільшення груп необхідних активів.

Також існує методика оцінки за економічними та фінансовими коефіцієнтами. Величина активів та ступінь ліквідності активів – це показники, з яких вираховуються основні фінансові коефіцієнти. Фінансові коефіцієнти - відносні показники, що дозволяють з різних точок зору проаналізувати фінансовий стан підприємства [2]. Завдяки фінансовим коефіцієнтам акціонери, інвестори, кредитори, адміністрація можуть оцінити становище на підприємстві в динаміці та на поточний період. Щоб дослідити стан поточного періоду ті коефіцієнти котрі повинно розібрати порівнюються з нормами або з середніми показниками діяльності інших підприємств, з якими треба провести перевірку. Якщо коефіцієнт виходить за межі норми, то це вказує на те, що досліджувані показники не потребують уваги, не відповідають нормі. На основі даних про склад та вартість активів компанії розраховуються економічні показники. Наприклад: коефіцієнти рентабельності активів, коефіцієнти оборотності. За рахунок цього досягається розуміння про платоспроможність підприємства, прибутковість діяльності та робляться висновки про стан використання активів підприємством.

Другим етапом буде використання інтегрального показника, а саме функція Харрингтона.

$$S = \sqrt[n]{A_1 * A_2 * A_3 * \dots * A_n} \qquad (1.1)$$

де А1, А1, А1, А1 – показники, що рекомендовані до аналізу під час здійсненя аналізу ефективності управління [5, с 119].

В результаті буде отримано інтегральний показник, який вкаже на те, чи достатній рівень ефективності управління активами. Для того, щоб отримати результат треба розрахувати інтегральний показник окремо для необоротних активів та оборотних активів. Після остаточних розрахунків, наступним етапом йде аналіз отриманих результатів. На цьому етапі, якщо результати задовільні, то процес діагностики ефективності управління активами можна закінчити. Якщо результат незадовільний – виявляються помилки та причини, які сприяють негативним наслідкам управління, розробляється система рекомендацій, тобто перелік логічних та обґрунтованих кроків та пропозицій щодо вдосконалення політики управління, виявлення помилок та причин, які сприяють негативним наслідкам управління та контроль за впровадженням нововведень для поліпшення ситуації.

Для забезпечення ефективного функціонування суб'єкта господарювання в умовах ринкової економіки необхідно застосувати відповідні ринковій економіці методи управління. Умови ринкових реформ диктують необхідність вивчення як внутрішніх можливостей, так і дослідження впливу довкілля.

Тож в цілому за розділом можна виокремити, що активи компанії - це майнові ресурси, якими вона володіє на праві власності та використовує у виробничій діяльності, для отримання прибутку та розвитку бізнесу. При цьому активи, як частина складу підприємства, повинні відповідати таким вимогам:

- брати участь прямо або опосередковано в основній діяльності компанії і приносити прибуток;
- мати вартісну оцінку;

- належати компанії на праві власності (у разі активів у оренді – на праві користування);
- компанія може здійснювати контроль та управління активами.

Існує три основні моделі управління активами - агресивна модель, консервативна модель та помірна модель. Спираючись на них та на структуру, поточний фінансовий стан, імідж та розмір компанії, економічний стан в країні, ринкові умови та інші внутрішні та зовнішні фактори підприємство вибудовує свій підхід до управління активами. Необхідність використання особливих методів управління обумовлена впливом на економіку підприємства великої кількості зовнішніх факторів: війни, інфляції, ринкової конкуренції, комерційного ризику тощо, які призводять до постійної зміни параметрів виробничої діяльності підприємств.

Тому на основі вже існуючих знань про активи, їх класифікацію, на основі різних моделей управління активами, вітчизняного досвіду та досвіду зарубіжних країн потрібно розробляти нові підходи до управління, які були б більш адаптивні під сучасні кризові умови. Зазначені в цьому розділі дії мають змогу допомогти вести контроль діяльності та оцінювання ефективності управління, вчасно помічати недоліки системи та мати варіанти поліпшення ефективності управління заради успішного розвитку господарства в будь-яких умовах.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА СТАНУ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ АТ «ФАРМАК»)

2.1 Аналіз господарської діяльності та наявних активів АТ «ФАРМАК»

«Фармак» – успішна міжнародна фармацевтична компанія, лідер фармацевтичної галузі в Україні із постійно зростаючою часткою ринку, яка має сталу репутацію відповідального бізнесу та надійного партнера. Більшу частину прибутку «Фармак» щорічно реінвестує в зростання та розвиток компанії, що дає змогу розширювати бізнес із європейськими стандартами якості в Україні та зміцнювати позиції на міжнародній арені [6].

Основний вид діяльності підприємства – 21.20 Виробництво фармацевтичних препаратів. Також АТ «Фармак» займається оптовою та роздрібною торгівлею фармацевтичних товарів в спеціалізованих магазинах, та вантажними перевезеннями [40].

Діяльність на підприємстві АТ «Фармак» відбувається за найвищими стандартами та вимогами, що допомогло досягти визнання на міжнародному рівні. Серед них такі міжнародні стандарти, як ISO 9001, ISO 13485, ISO 14001, ISO 22000, ISO 45001, ISO 50001, а також чинні нормативно-правові документи, застосовані до діяльності Компанії та Цілей Глобального договору ООН.

На підприємстві функціонують 25 виробничих дільниць. Виробничі потужності, лабораторно-технічний комплекс підприємства мають міжнародну сертифікацію та відповідають високим вимогам європейських стандартів GMP. За останні 5 років компанія АТ «Фармак» успішно пройшла 75 інспекцій та аудитів, що були проведені українськими та міжнародними регуляторними органами, а також компаніями-партнерами з Великобританії, Швейцарії, Німеччини, Польщі, Словаччини, Чехії, Латвії, Литви, Ізраїлю та Грузії. Усе

обладнання належить провідним європейським брендам, таким як Siemens, GEMÜ, AQUAFLOT, SBM, Bosch [1].

За даними компанії, що спеціалізується в галузі систематизації інформації та інформаційному забезпеченні фармацевтичного ринку - Proxima Research - частка продукції компанії АТ «Фармак» у грошовому вираженні, за підсумками 2021 року, на вітчизняному фармацевтичному ринку склала 5,7% [34]. Такий результат дозволив АТ «Фармак» зайняти перше місце в рейтингу, в якому бере участь майже 120 представників фармацевтичного бізнесу України. Потужностей АТ «Фармак» достатньо для самостійного відтворювання та випуску складнокомпонентних ліків за технологіями оригінальних іноземних виробників. Але коли йдеться про освоєння та розробку новітніх технологій та біотехнологій, через трансфер від керуючих світових флагманів галузі, компанія не спроможна обійтися без матеріальних та нематеріальних стимулів зі сторони держави.

Сума капіталу та чистої заборгованості на 2020 рік склала 5,732,015 грн [40]. Компанія вважає боргові інструменти і власний капітал основними джерелами фінансування. У питаннях управління капіталом цілями АТ «Фармак» є забезпечення прибутку акціонерам та вигід для інших зацікавлених сторін, а також забезпечення фінансування діяльності підприємства. Політика управління капіталом направлена на забезпечення і підтримання оптимальної структури капіталу для скорочення загальних витрат на капітал, які виникають, та гнучкості у питаннях доступу до ринків капіталу. Аналіз основних економічних показників відображено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Основні економічні показники виробничо-фінансової діяльності підприємства за 2018-2020 рр.

Показники	**Рік**			**2020 до 2018 %**	**Середній абсолютний приріст**
	2018	**2019**	**2020**		
Чистий дохід від	6618,91	6541,75	7515,34	11,9	448,22

реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) тис. грн.					
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	2933,77	2826,84	3175,52	7,6	120,87
Валовий прибуток (збиток), тис. грн.	3685,14	3714,91	4339,83	15	327,35
Чистий прибуток (збиток) , тис. грн	1050,21	1055,69	1137,76	7,7	43,77
Власний капітал, тис. грн	4283,27	5211,57	6249,57	31,5	983,15
Власні оборотні кошти, тис. грн	109,97	165,49	1256,35	91,2	573,19
Дебіторська заборгованість, тис. грн	71,67	161,14	166,85	57	47,59
Кредиторська заборгованість, тис. грн	12,31	177,12	296,47	95,8	142,08

Джерело: складено і розраховано автором

Не дивлячись на те, що переважна частина показників спала в 2019 році в цілому показники порівняно з 2018 роком зросли. Собівартість реалізованої продукції в 2020 році зросла на 7,6%, що може бути зумовлено інфляцією, подорожчанням матеріалів та підвищенням якості та виробництва. Відповідно до цього зросли показники валового та чистого прибутку на 15% та 7,7% порівняно з 2018 роком. Власний капітал зріс на 1966,3 тис. грн., тобто на 31,5%. За результатами зросту власних оборотних коштів та кредиторської заборгованості можна зробити висновки, що за 2018-2020 рр. компанія більше прибігала до позичення коштів. Кредиторська заборгованість зросла на 95,8% та власні оборотні кошти на 91,2%, що робить їх показниками які зазнали найбільших змін за досліджуваний період. Дебіторська заборгованість зросла на 57%, що може говорити про необачну кредитну політику підприємства, або про збільшення продажів та неспроможність покупців.

Для того, щоб об’єктивно оцінити стан кредиторської заборгованості, буде використано коефіцієнт співвідношення за формулою [29]:

$$К = \frac{\text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Кредиторська заборгованість}} \quad (2.1.)$$

Дебіторська заборгованість в 2020 році скала 166,850 тис. грн., а кредиторська заборгованість - 296,468 тис. грн., таким чином:

К = 166,850 / 296,468 = 0,56

Кредиторська заборгованість перевищує дебіторську, тому розрахований показник менше 1. Це вказує на те, що економічна політика організації вимагає коригування. Також слід враховувати, що своєчасне непогашення кредиторської заборгованості у великому розмірі в терміни, встановлені сторонами, карається відповідно до декількох статей кримінального кодексу України [22].

Для того щоб оцінити здатність підприємства виконувати свої довгострокові та короткострокові фінансові зобов'язання, треба оцінити рівень ліквідності та платоспроможності підприємства АТ «Фармак» (табл. 2.2). Даний аналіз допоможе чіткіше побачити недоліки та переваги діючої політики управління активами.

Таблиця 2.2

Показники ліквідності та платоспроможності підприємства АТ «Фармак» за 2018-2020 рр.

Показники	Рік			Середній темп приросту	Критичне значення
	2018	2019	2020		
Коефіцієнт грошової платоспроможності (абсолютної ліквідності)	0,08	0,17	0,78	0,34	0,2-0,3
Коефіцієнт розрахункової платоспроможності (швидкої ліквідності)	1,29	1,68	1,69	1,55	0,7-0,8

Коефіцієнт ліквідної платоспроможності (покриття)	2,15	3,33	2,55	2,67	> 1
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	1558,87	2237,04	2490,77	2095,56	-

Джерело: складено автором

Розрахунок показників ліквідності та платоспроможності показав, що коефіцієнт грошової платоспроможності (абсолютної ліквідності) у 2018 р. склав 0,08, а на кінець 2020 р. зріс до 0,78. Це свідчить, що підприємство в змозі негайно ліквідувати короткострокові зобов'язання. Середнє значення вище нормативного може вказувати на проблеми в управлінні і свідчити про неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами. Грошові кошти, на відміну від інших активів, не беруть участі у виробничо-збутовому процесі, вони не генерують дохід компанії. Тому занадто високий показник абсолютної ліквідності говорить про те, що значна частина капіталу відволікається на формування непродуктивних активів. Хоча теоретично вважається достатнім значення цього коефіцієнта 0,2-0,3, оскільки не всі кредитори одночасно пред'являють вимоги. Середній темп приросту коефіцієнту розрахункової платоспроможності склав 1,55, що вище норми вдвічі, що вказує на те, що компанії було б бажано активно кредитувати своїх покупців, бажаним є більш високе значення показника швидкої ліквідності. Коефіцієнт ліквідної платоспроможності в 2018, 2019 та 2020 роках був у межах норм.

Активи, якими володіє підприємство, відображені в фінансовій звітності АТ «Фармак», їх склад за розділами приведений на рис. 2.1.

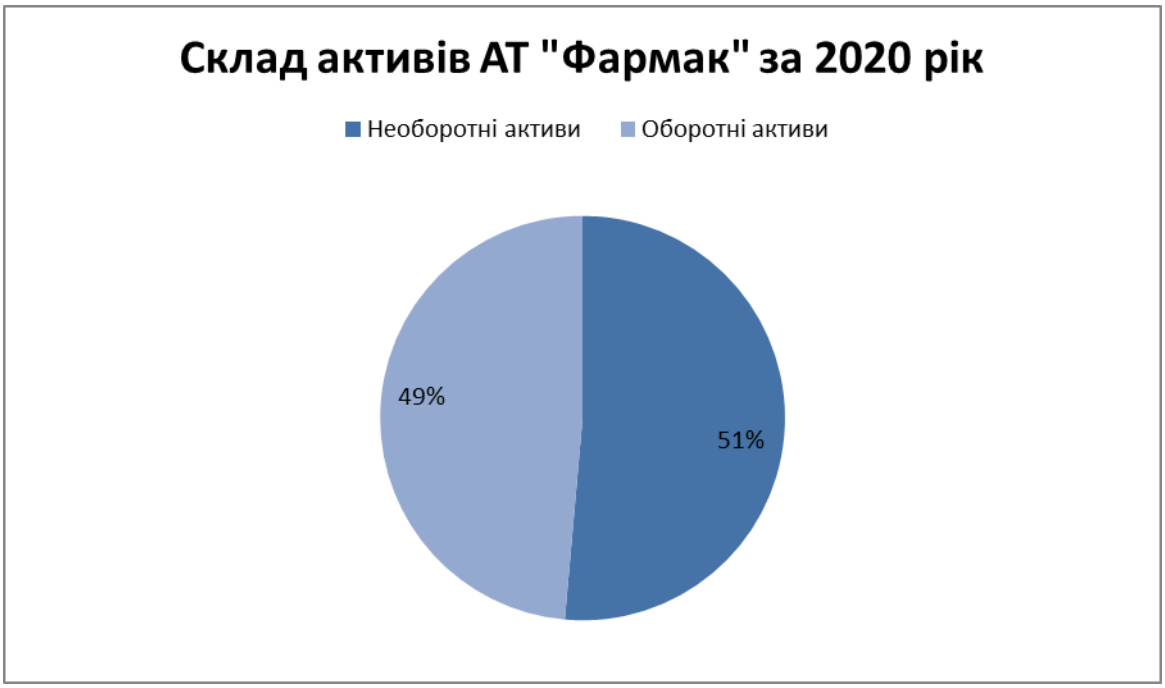


Рис. 2.1. Склад активів АТ «Фармак» за розділами на кінець 2020 року, %

Джерело: складено автором

З діаграми можна побачити, що співвідношення необоротних та оборотних активів на підприємстві майже пів навпіл. Але, так як необоротні активи є фундаментальною основою будь-якого виробничого процесу організації, то вони привалюють. В 2017 році об'єм необоротних активів складав 50,5% від загальної кількості активів, а в 2020 році – 51,4%. Збільшення кількості необоротних активів, хоча і невелике, але вказує на придбання основних засобів (обладнання, будівель, споруд) та нематеріальних активів, про інвестиції у будівництво нових основних засобів або про здійснення довгострокових фінансових вкладень під час досліджуваного періоду. Можемо зробити висновок, що структура активів за досліджуваний період не зазнавала жорстких змін, не дивлячись на те, що кількість активів досить планомірно зростала. Більш детально необоротні активи та їх зміни за досліджуваний період представлено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Необоротні активи АТ «Фармак» у 2017-2020 рр., тис. грн

Показники	2017	2018	2019	2020	Відхилення

					2020/2017	
					+,-	%
Нематеріальні активи	94,82	115,30	136,79	176,43	81,61	46,3
Незавершені капітальні інвестиції	372,44	366,94	705,05	1598,01	1,225,57	76,7
Основні засоби	1845,92	2160,99	2143,48	2145,51	299,60	14
Інвестиційна нерухомість	1,53	1,43	1,61	1,35	-179	-13,3
Довгострокові фінансові інвестиції	4,62	4,86	4,30	4,92	0,30	6
Довгострокова дебіторська заборгованість	65,66	70,24	165,24	159,80	94,14	59
Відстрочені податкові активи	23,06	14,83	16,55	5,56	-17,51	-76
Гудвіл при консолідації	46,31	42,60	35,80	44,13	-2179	-5
Інші необоротні активи		246,48	241,51	197,55	-	-
Усього необоротних активів	2454,35	3023,67	3450,34	4333,24	1878,89	43,6

Джерело: складено і розраховано автором

Необоротні активи АТ «Фармак» з 2017 по 2020 рік зросли на 43,6%. Зростання вартості незавершених капітальних інвестицій на 76,7% говорить про збільшення витрат на реконструкцію, будівництво, придбання, виготовлення основних засобів та нематеріальних активів, які призначені для заміни діючих активів. Це підтверджують показники вартості основних засобів, які зросли на 14% та нематеріальні активи, які збільшились на 46,3%. Такі поліпшення та нововведення за 2019 та 2020 рік привели до збільшення первісної вартості необоротних активів.

Поточних біологічних активів на підприємстві АТ «Фармак» взагалі немає, тому що підприємство не займається вирощуванням худоби та рослин,

та взагалі не має відносин до сільсько-господарської сфери. Відстрочені податкові активи зменшувались, що каже про оптимізацію податкових платежів на підприємстві.

Одним із показників, який показує негативну динаміку, є гудвіл при консолідації. Не дивлячись на те, що після зниження вартості в 2019 році, показник вирівнявся в 2020 році, він все ще не наздогнав вартості 2017 року.

Гудвіл – це нематеріальний актив компанії, що відображає її ділову репутацію на ринку та підвищує її вартість. На відміну від звичайних нематеріальних активів, які можуть бути продані незалежно від підприємства, гудвіл - це премія, що сплачується над справедливою вартістю під час операції, і не може бути куплена чи продана окремо. Також гудвіл є важливим показником для інвесторів, так як вони в першу чергу зацікавлені в тому, щоб, по-перше, цей показник був правильно розрахований, тобто не переоцінений та недооцінений, по-друге, висока вартість гудвілу вказує на впізнаваність бренду та лояльність споживачів бренду. Тобто, за рахунок падіння гудвілу, підприємство стало менш цікавим для інвесторів. Можна припустити, що проблеми в інвестиційній діяльності можуть бути з цим пов’язані, хоча частіше на це мають більший вплив зовнішні фактори.

Для того щоб оцінити стан та склад активів підприємства в цілому потрібно також проаналізувати оборотні активи. Аналіз та динаміка оборотних активів АТ «Фармак» наведені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Оборотні активи АТ «Фармак» у 2017-2020 рр., тис. грн

Показники	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**Відхилення 2020/2017**	
					+,-	**%**
Запаси	1051,32	1165,55	1579,16	1375,96	324,64	23
Виробничі запаси	493,12	567,31	701,77	669,70	176,58	26,4
Незавершене виробництво	85,18	125,22	110,07	159,63	74,45	46,6
Готова продукція	398,52	451,66	730,14	504,33	105,80	21
Товари	74,50	21,37	37,19	42,31	-32,19	-76
Дебіторська	1132,02	1406,77	1135,18	1237,03	105,008	8,5

заборгованість за продукцію, товари, роботи послуги						
Поточні фінансові інвестиції	20,47	40,97	1,09	1,35	-19,12	-93,4
Гроші та їх еквіваленти	53,97	109,97	165,49	1256,35	1202,38	95
Готівка	1	-	-	-	-	-
Рахунки в банках	53,97	109,97	165,49	1256,35	1202,38	95
Витрати майбутніх періодів	6,339	8,16	8,14	8,65	2,31	26,7
Інші оборотні активи	674	2,53	1,62	3,69	3,02	81,7
Усього оборотних активів	2405,37	2905,98	3193,76	4094,31	1688,94	41,3

Джерело: складено і розраховано автором

На основі даного аналізу видно, що кількість оборотних активів підприємства за 4 роки зросла на 41,3%. Вартість запасів зросла на 23%, що забезпечує гарантованість безперервності виробничого процесу. Зростання показнику «Незавершене виробництво» на 46,6% вказує на збільшення кількості витрат на незавершене виробництво і незавершені роботи, а також збільшення валової заборгованості замовників за будівельними контрактами.

Не всі показники мають позитивну динаміку. Товари мають від’ємну динаміку, що означає зменшення вартості залишків товарів, які придбані підприємствами для подальшого продажу. Поточні фінансові інвестиції в 2020 році майже припинено, динаміка складає -93,4%. Це може вказувати на те, що підприємство значно зменшило або майже припинило вкладати кошти в інвестиції, що за терміном не перевищують один рік та які мають можливість реалізації в будь-який момент. Але це не стосується інвестицій, які є еквівалентами грошових коштів. Активи підприємства, представлені в грошовому еквіваленті та рахунках в банку навпаки зросли на 95% за 4 роки.

Гарним показником збільшення оборотних активів також є зростання інших оборотних активів, бо вони можуть бути перетворені в грошові кошти протягом одного ділового циклу. В цілому оборотні активи показують позитивні результати.

Проаналізувавши дані, наведені в таблицях 2.3 та 2.4 результат нарощування суми вартості активів зображено на рис. 2.2.



Рис. 2.2. Сума оборотних та необоротних активів

Джерело: складено автором

З 2017 року спостерігається планомірний зріст кількості активів з невеличким уповільненням в 2019 році, це мало вплив на кількість прибутку. В 2019 році приріст прибутку в динаміці склав на 3% менше ніж в попередньому році. За результатами наведеними вище, можна вирахувати, що загальна вартість активів підприємства у період з 2017 року по 2020 рік зросла на 42%. Таким чином, можна сказати, що АТ «Фармак» перебуває у позитивному фінансовому стані.

Для того щоб наглядно побачити як саме змінювалася структура активів за 2017 та 2020 роки складено дві діаграми, які відображають структурні зміни активів за звітний та базовий роки на рис. 2.3 та рис. 2.4.



Рис. 2.3. Структура активу підприємства за 2017 рік

Джерело: *складено автором*

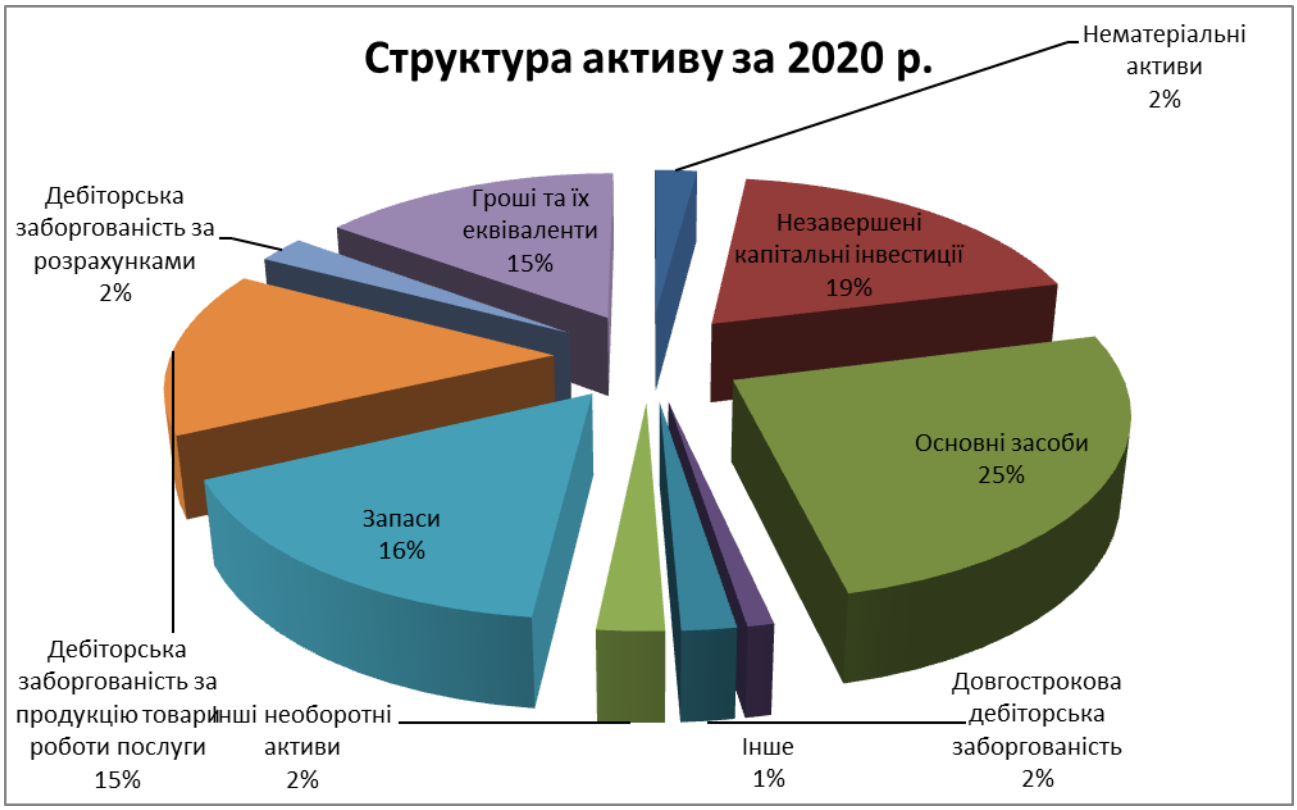


Рис. 2.4. Структура активу підприємства за 2020 рік

Джерело: *складено автором*

У структурі активу балансу стали переважати необоротні активи, які складають у 2017 році 50,5% та у 2020 – 51,42%. За досліджуваний період структура активу в цілому не зазнавала кардинальних змін, за винятком деяких статей. У структурі необоротних активів більше ніж на половину збільшились незавершені капітальні інвестиції. В 2020 році вони складають 18,96% всього серед необоротних активів. Порівняно з 2017 роком збільшились на 11,3%. Натомість, основні засоби в 2017 році складали 37,98%, а в 2020 році 25,46%, тобто в звітному періоді спостерігається їх зменшення на 12,53%. Не дивлячись на те, що інших необоротних активів не було в базовому році, в звітному році їх сума менше ніж в попередніх 2018 та 2019 роках. Інші показники не зазнали великих змін.

В 2020 році оборотні активи склали 48,58%, що на 15% менше ніж в базовому році. За декількома статтями спостерігається незначне зменшення питомої ваги, наприклад витрати на майбутні періоди, поточні фінансові інвестиції та інша поточна дебіторська заборгованість. Значних змін понесли запаси, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги та гроші та їх еквіваленти. Питома вага запасів в 2020 році склала 16,33%, що на 5,33% менше ніж в базовому році. Така ж ситуація за статтею дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги – зменшилася на 8,62% та склала 14,68% від всіх оборотних активів. Гроші та їх еквіваленти навпаки зросли на 13,8% та склали 14,91%.

Тобто основну масу в структурі необоротних активів за звітній період складають незавершені капітальні інвестиції та основні засоби. В оборотних активах переважають такі статті, як запаси, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги та гроші та їх еквіваленти.

Можна зробити висновок, що в стратегії управління активами з 2017 року було зміщено фокус з нарощування запасів та основних засобів на збільшення грошових активів та упор убік будівництва виготовлення, придбання і поліпшення об’єктів основних засобів.

2.2 Оцінка ефективності управління активами АТ «ФАРМАК»

Загалом економічна діагностика ефективності управління активами спрямована на визначення стану використання активів, господарської діяльності та оцінку економічних наслідків, пов'язаних з реалізацією управлінських рішень. Для того щоб об’єктивно оцінити ефективність управління активами рекомендовано використовувати багато показників, що будуть відображати діяльність підприємства з різних сторін. Тому варто порахувати показники ефективності управління оборотними та необоротними активами підприємства (табл. 2.5) окремо.

Таблиця 2.5

Розрахунок інтегрального показника оцінки ефективності управління необоротними активами підприємства

Показник	Позначення	Роки		
		2018	2019	2020
Коефіцієнт зносу основних засобів	$К_з$	38,62	43,88	48,28
Фондовіддача	$Ф_в$	3,30	3,040	3,50
Коефіцієнт придатності основних засобів	$К_{прид}$	0,61	0,56	0,52
Рентабельність основних виробничих засобів	$Р_{оз}$	31,80	39,17	35,60
$Е_{на} = \sqrt[4]{К_з * Ф_в * К_{прид} * Р_{оз}}$	$Е_{на}$	7,06	7,36	7,47

Джерело: *складено і розраховано автором*

Зріст показника коефіцієнта зносу основних засобів вказує на сповільнення процесів оновлення необоротних виробничих активів, що може понизити конкурентоспроможність підприємства. Показник фондовіддачі в 2020 році зріс порівняно з 2018 роком, що каже про оптимізації складу основних засобів. Також можна спостерігати зріст обсягу продажів. Показник коефіцієнту придатності основних засобів впав з 0,61 до 0,52, що каже про

зношеність частини експлуатованих основних засобів. Скоріш за все, частина була списана на витрати діяльності. Рентабельність основних виробничих засобів знаходиться на стабільному рівні. Далі в таблиці 2.6 буде розраховано показники за оборотними активами.

Таблиця 2.6

Розрахунок інтегрального показника оцінки ефективності управління оборотними активами підприємства

Показник	Позначення	Роки		
		2018	2019	2020
Рентабельність реалізації	$Р_р$	0,13	0,17	0,14
Середній термін погашення дебіторської заборгованості	$Т_д$	69,04	69,94	56,82
Коефіцієнт оборотності запасів	$К_{об.з}$	2,65	2,06	2,15
Середній термін погашення кредиторської заборгованості	$Т_{кр}$	60,57	58,85	72,88
$Е_{оа} = \sqrt[4]{Р_р * Т_д * К_{об.з} * Т_{кр}}$	$Е_{оа}$	6,12	6,20	5,95

Джерело: *складено і розраховано автором*

Рентабельність реалізованої продукції залишається на стабільному рівні. Щодо погашення дебіторської заборгованості, показник впав з 69,04 днів в 2018 році до 56,82 днів. Слід помітити, що розмір дебіторської заборгованості знижається не дивлячись на зріст обсягу збуту. Але цей показник може бути не точним через вплив сезонного фактору. За таких умов показник може бути нижче. Рівень виробництва та збуту в АТ «Фармак» постійно зростає, при цьому коефіцієнт оборотності запасів зменшується. Це може казати про недостатню увагу до політики управління запасами, але в цілому показник знаходиться в межах норми.

Показник середнього терміну погашення кредиторської заборгованості зростає. Це може привести до збільшення витрат на поставки та зниження

ліквідності. Ризик ліквідності являє собою ймовірність виникнення ситуації, коли підприємство не може погасити свої зобов'язання на момент їх погашення. Основним завданням управління в цій ситуації є підтримання балансу між безперервним фінансуванням і гнучкістю у використанні умов кредитування, які надаються постачальниками і банками. Планування ліквідності відбувається у залежності від очікуваних строків погашення відповідних фінансових інструментів. В ситуації коли ліквідності недостатньо – відбувається перерозподіл ресурсів і грошових коштів між секторами господарства для досягнення оптимальних умов фінансування потреб кожного сектору підприємства. Із розрахованих показників було вирахувано інтегральні показники, результати було внесено в таблицю 2.7.

Таблиця 2.7

Розрахунок інтегрального показника оцінки ефективності управління активами підприємства

Показник	Оцінка	Роки		
		2018	2019	2020
$E_{на}$	6	7,06	7,36	7,47
$E_{оа}$	4	6,12	6,20	5,95
$E_{інт}$	10	6,59	6,78	6,71

Джерело: *складено і розраховано автором*

Інтегральний показник від 0 до 1,9 вказує на суттєве зниження всіх показників та вважається низьким. Достатній рівень показника від 2,0 до 7,9 вказує на те, що динаміка тимчасово може бути негативною. Абсолютно позитивна динаміка можлива, якщо інтегральний показник діагностики знаходиться на рівні від 8,0 до 10,0. Інтегральний показник оцінки ефективності управління активами підприємства АТ «Фармак» знаходиться в межах від 2,0 до 7,9 та характеризується, як достатній. Тобто показники є стабільними, але з ризиком тимчасової негативної динаміки. Не дивлячись на деякий спад ліквідності за результатами деяких показників, підприємство проводить роботу над запобіганням витрат грошових активів за рахунок

ризиків, які можуть виникати під час діяльності підприємства, та виникнення яких не завжди можна контролювати менеджментом так як вони можуть залежати від зовнішніх факторів.

Основні ризики, властиві фінансовим інструментам включають ринковий ризик, ризик ліквідності та кредитний ризик. Підприємством АТ «Фармак» було узгоджено політику управління кожним з цих ризиків, основні принципи якої викладені нижче.

Характерними показниками фінансового ризику для діяльності підприємства є ринкові зміни курсів обміну валют та відсоткових ставок. Ринкові ризики оцінюються з використанням аналізів чутливості, які враховують вплив обґрунтовано можливих змін відсоткових ставок або крусів обміну валют протягом року. Валютний ризик являє собою ризик того, що справедлива вартість майбутніх потоків грошових коштів від фінансового інструменту коливатиметься у результаті змін курсів обміну валют, що має вагомий внесок в результат фінансової діяльності, через нестабільну ситуацію гривні на ринку. Валютний ризик АТ «Фармак», в основному, обумовлений коливаннями курсів обміну гривні щодо долара США та євро. Тобто деноміновані в іноземній валюті кредити та позики, короткострокові або довгострокові, зобов’язання з фінансової оренди, грошові кошти та їх еквіваленти, дебіторська та кредиторська заборгованості наражають підприємство на валютний ризик. Підприємство в свою чергу не компенсувала ризики протилежними але рівними за сумою операціями за для страхування ризиків. Ризик зміни відсоткових ставок – це ризик, пов’язаний з несправедливою вартістю або з коливанням потоків грошових коштів у результаті ринкових змін відсоткових ставок. Ринковий ризик для Ат «Фармак» щодо змін відсоткових ставок складається з кредитів та позик, отриманих за плаваючими відсотковими ставками.

Кредитний ризик для компанії – така ситуація, в якій підприємство понесе фінансові збитки у випадку, якщо контрагенти не виконають свої зобов’язання за фінансовим інструментом або клієнтським договором.

Фінансові інструменти, які потенційно можуть наражати підприємство на істотну концентрацію кредитного ризику, переважно включають грошові кошти та їх еквіваленти, а також торгову та іншу дебіторську заборгованість. Максимальна сума кредитного ризику в 2019 році становила 1,534651 тисяч гривень, а в 2020 - 2,667,277 тисяч гривень.

АТ «Фармак» переважно розміщує свої грошові активи у великих банках з надійною репутацією, які знаходяться в Україні. За для уникнення незручних ситуацій проводиться постійний моніторинг фінансового стану установ, де розміщені грошові кошти та їх еквіваленти. Кредитний ризик підприємство першочергово пов'язаний з невиконанням банками своїх зобов'язань та обмежується сумою грошових коштів та їх еквівалентів, розміщених на банківських рахунках. Також АТ «Фармак» здійснює торгові операції тільки з перевіреними і кредитоспроможними клієнтами на внутрішньому та зовнішньому ринках. Політика підприємства полягає в тому, що можливість надання кредиту клієнтам, які бажають співпрацювати на кредитних умовах, у кожному конкретному випадку аналізується і підлягає формальному затвердженню.

Окрім того, компанія в 2012 році запровадила додаткові процедури моніторингу фінансової інформації про клієнтів на щоквартальній основі. Інші ризики відстежуються та аналізуються у кожному конкретному випадку. Концентрація щодо будь-якого кредитного ризику не перевищувала 13% від валової суми монетарних активів протягом року. Всі вищезазначені передбачливі дії пов'язані з запобіганням зайвих збитків направлені на мінімізацію ризиків втрати грошових активів.

За результатом діагностичного аналізу ефективності управління активами підприємство АТ «Фармак» можна оцінити як досить успішне з нейтральної динамікою. За інтегральними показниками управління необоротними активами можна оцінити в 6 балів з 10, а управління оборотними активами – в 4 із 10.

Управління необоротними активами судячи за результатами аналізу є більш раціональним та ефективним для діяльності підприємства. Щодо

оборотних активів, динаміка також є досить позитивною, але дивлячись на показники середнього терміну погашення дебіторської та кредиторської заборгованостей, можна сказати що підприємство не справляється зі своєчасними виплатами, отже методика управління оборотними активами потребує коригування. При цьому стан самих активів, їх склад та розподіл реалізації знаходиться на досить високому рівні. Показовим є коефіцієнт розрахункової платоспроможності для розуміння рівня ліквідності та платоспроможності підприємства. Цей показник вдвічі більше норми, що вказує на проблеми в політиці управління дебіторською та кредиторською заборгованостями. Також різкий зріст показника коефіцієнта зносу основних засобів вказує на те, що процеси оновлення необоротних виробничих активів дуже сповільнились, що може понизити конкурентоспроможність підприємства та понести зайві витрати. Можна вважати, що велика частина негативного впливу перепадає на зовнішні фактори, такі як пандемія COVID-19 та військові дії на території України, через що страждає ліквідність та планомірне зростання показників відносно збуту.

Структурно оборотні та необоротні активи зазнали деяких змін. Питома вага незавершених капітальних інвестицій в 2020 році склала 18,96%, що на 11,3% більше порівняно з 2017 роком, а основні засоби стали на 12,53% менше, що і стало основною зміною в складі необоротних активів. Щодо оборотних активів, то основними статтями, які вплинули на зміну структури стали запаси, дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, та гроші та їх еквіваленти. Питома вага статті гроші та їх еквіваленти збільшилась на 13,80%, що каже про те, що спостерігається тенденція до нарощування нематеріальних активів та збільшення виробничих ресурсів. Натомість запаси зменшились на 5,31%, а дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги на 8,62%, при тому що сама сума дебіторської заборгованості майже не змінилася порівняно з 2017 роком.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ТА ЗАХОДИ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА АТ «ФАРМАК»

3.1. Рекомендації щодо формування дієвої цілісної системи управління оборотними та необоротними активами підприємства

Одним із важливіших факторів успішної діяльності підприємства в важких умовах сьогодення є правильно обрана стратегія управління. Під час нестабільності дуже важливо враховувати те, що в будь-який час ситуація на ринку може змінитися та завдати шкоди вже звичному та узгодженому процесу управління. Для забезпечення ефективної діяльності підприємства у майбутньому періоді процес формування та управління його активів має мати цілеспрямований характер [22]. Основною первинною метою управління активів підприємства є виявлення та задоволення потреб у окремих їх видах для забезпечення операційного процесу, а також оптимізація їх складу для забезпечення умов ефективної господарської діяльності.

Є дуже багато шляхів та способів оптимізувати використання активів, але ситуацію ускладнюють військові дії в країні, що має вплив на всі сфери діяльності та на ринок. Виходячи з зовнішніх умов та можливостей підприємства АТ «Фармак», треба винести такі завдання для реорганізації управління активами:

1) скоротити кількість та вартість основних засобів, які не використовуються в діяльності підприємства;

2) скоротити витрати на утримання основних засобів, що фактично не використовуються в діяльності підприємства.

Дотримання цих пунктів дозволить скоротити залишки за дебіторською заборгованістю, що дозволить підвищити значення показників ліквідності, оборотності; отримувати найбільш ліквідні активи; направити кошти на

скорочення залишків за поточними зобов'язаннями, що дозволить підвищити значення показників ліквідності та фінансової стійкості.

Так як великою проблемою може бути знищення цехів, складів, виробничих поміщень та логістичних шляхів особливу увагу треба приділити управлінню матеріальними запасами. У цьому направленні треба:

1) розробити програму скорочення витрат за зберігання матеріалів. В основу такої програми мають бути покладені принципи:

– раціональність здійснення витрат;

– оцінка ефективності придбання кожної партії матеріалів – тобто що буде вигідніше – закупити велику партію матеріалів з великою знижкою, та нести витрати на зберігання закуплених матеріалів, або купувати у постійних постачальників матеріали за принципом «точно в строк», що дозволить скоротити витрати на зберігання матеріалів;

2) посилити відповідальність персоналу за нестачу матеріалів.

Дані заходи дозволять скоротити втрати підприємства від псування матеріалів та їх недостачі та скоротити витрати на зберігання матеріалів.

Якщо економічна ситуація в країні під час пандемії COVID-19 не завдала вагомої шкоди діяльності АТ «Фармак» та не вплинула на рівень прибутку та кількість реалізації, то військові дії на території всієї країни зазнали шкоди майну підприємства та матеріальним і нематеріальним активам. Було знищено склад готової продукції та первинного пакування, що знаходиться в Київській області. Хоча, не дивлячись на те, що це була величезна втрата для потужності виробництва логісти та закупівельники компанії змогли вийти з ситуації та знайти альтернативні джерела постачання всіх необхідних компонентів та товарів за рахунок чітко налагодженої роботи.

Підприємство АТ «Фармак» заздалегідь ґрунтовно підготувалося до кризисних ситуацій. Було попередньо розроблено план безперервної діяльності, за рахунок чого було створено необхідні запаси сировини та палива. У випадок уразки та неможливості використання основних запланованих логістичних шляхів, було продумано альтернативні шляхи перевозок, також високу увагу

приділено безпеці працівників. Дотримуватися плану також допомагають перерозподіл потужностей та ресурсів, та гнучкі графіки роботи, не дивлячись на те що попри високий рівень автоматизації все ж таки під час повітряних тривог доводиться призупиняти виробничі процеси.

Одним із важливих кроків запобігання перебоїв та не рентабельного надлишкового використання активів може стати впровадження на підприємстві в кризовий час системи виробництва LEAN.

Головною ціллю для управлінця в будь-який, навіть дуже кризовий час є отримання прибутку. При цьому фокус робиться на потребах покупця, а вигода компанії стає супутнім успіхом, завдяки економії часу та ресурсів під час виробництва та зростання прибутку. Криза, військовий стан, нестача робочої сили, матеріалів, потужностей, неможливість постійної безперервної роботи виробництва ускладнюють виконання цієї цілі. Lean management можна навіть назвати не методологією, а більш філософією, бо з провадженням цієї системи повністю може змінитися відношення до виробничих процесів в сторону більш ощадливого підходу. Суть у тому, що цей підхід не має жодних наборів правил чи практик – він ґрунтується лише на конкретних прийомах. Тому він досить легко вклинюється в будь яку систему управління будь якого характеру виробництва. Цей інструмент допомагає вчасно виявити приховані втрати та усунути їх. В результаті витрати скорочуються, а ефективність команди підвищується.

Впровадження подібної методики до управлінської системи понесе в собі економію ресурсів, зростання залучення співробітників, підвищення якості продукції та зростання продуктивності діяльності.

Діюча система сама по собі досить цілісна та враховує всі особливості зовнішнього та внутрішнього середовища, тому підприємство не потребує повного перегляду системи управління. Але враховуючи зміни в управлінні активами, які трапилися з 2017 по 2020 роки, дякуючи проведеному аналізу стану активів можна побачити які саме завдання управління активами не

виконуються або виконуються не повністю та скласти рекомендації щодо деяких сфер управління.

3.2 Обґрунтування окремих напрямів покращення управління активами АТ «ФАРМАК» в сучасних умовах

Дотримуватися конкретної стратегії управління важко, особливо при тяжкій ситуації на ринку та під час військових дій - ризики отримання збитків набагато вищі. Ступінь готовності підприємства до неочікуваних різких економічних потрясінь залежить від специфіки діяльності підприємства та опрацювання сценаріїв, в яких зовнішнє середовище може викликати критичні ситуації або банкрутство.

В 2019 році АТ «Фармак» почали розширювати виробництво та збільшувати активи за рахунок розширення виробництва. Насамперед, це може означати нарощування виробничого потенціалу компанії. Фірма купує нове більш дороге обладнання, будує нові виробничі приміщення тощо. Збереження колишньої структури фінансування за такої «переваги» необоротних активів може показувати, що джерел фінансування діяльності стає менш ризиковим. Разом про те, якщо раніше обсяг «власних оборотних засобів» був невеликим, слід звернути увагу, чи не фінансує фірма свої довгострокові інвестиції з допомогою короткострокових зобов'язань. У цілому нині – це тривожний симптом. Так як інвестиції вже були зроблені, то до цієї статті балансу потрібно приділяти більше уваги.

Рекомендацією буде тимчасова відмова від модернізації існуючих або реалізації масштабних принципово нових проектів або видів діяльності, які потребують нарощування нематеріальних активів. Це загалом позитивна тенденція, яка формує підприємство та рухає його розвиток, проте, як і все нове, підвищення ступеня відповідних ризиків, що неприпустимо в ситуації коли ризиків вже забагато.

Важливе місце в структурі оборотних активів АТ «Фармак» в 2020 році займають гроші та їх еквіваленти. Кошти - найбільш ліквідні активи і довго не затримуються на даній стадії кругообігу. Однак у певному розмірі вони мають бути присутнім у складі оборотних коштів, інакше підприємство може бути визнано неплатоспроможним. У процесі кругообігу оборотні кошти неминуче змінюють свою функціональну форму та у сфері обігу внаслідок реалізації готової продукції перетворюються на кошти. Кошти переважно зберігаються на розрахунковому поточному рахунку підприємства у банку, оскільки переважна частина розрахунків виробляється у безготівковому порядку [31, с. 238]. У невеликих сумах кошти перебувають у касі підприємства. Крім того, кошти покупців можуть перебувати в акредитивах та інших формах розрахунків до моменту їх закінчення. Управління коштами повинне здійснюватися з допомогою прогнозування грошового потоку, тобто надходження (припливу) та використання (відтоку) коштів. Визначення грошового припливу та відтоків в умовах нестабільності та інфляції може бути дуже приблизним і лише на короткий період часу: місяць або квартал.

Важливим показником, який має вплив на вартість активів та вартість підприємства в цілому також є гудвіл. Гудвіл, як і прибуток повинен зростати з року в рік, разом із іншими фінансовими показниками, так як чим вище показники тим вище вартість підприємства, тим вище повинний бути гудвіл, він є частиною вартості підприємства та показником його репутації. Але вартість гудвілу АТ «Фармак» не підіймалася вище показника 2017 року. Тому треба працювати та підвищувати якість взаємовідносин з клієнтами та стійкі зв'язки з постачальниками на основі довіри, компетентность та чесность, територіальне місцезнаходження, номенклатуру виробленої продукції, спонсорську та благодійну діяльність, якість менеджменту тощо.

Крім покращення показників ефективності управління активами, внесені пропозиції сприятимуть покращенню структури балансу підприємства, показників ліквідності, фінансової стійкості, оборотності та рентабельності.

Якщо усунути всі види втрат, то в результаті можна в рази знизити витрати, автоматизувати процеси, забрати зайві функції та виключити непотрібні кроки. Якщо зменшити час очікування та виключити надлишки, люди переконаються в ефективності системи і стануть з великим інтересом ставитися до роботи. Якщо спростити бізнес-процеси, скоротити час виконання завдань і впровадити систему KPI, стає простіше оцінювати ефективність роботи співробітників.

Так як сформульованих методів застосування системи Lean management не існує, треба виділити основні принципи, за якими ця система запроваджується:

- усунення втрат - усі види втрат потрібно постаратися виключити. Цього можна досягти, якщо дізнатися, чи приносить дію користь, чи покращує якість, чи приносить прибуток і чи економить час, і, якщо ні, то це потенційні або діючі втрати;
- навчання співробітників - щоб створити якісний продукт, команда має постійно вчитися чогось нового, а обов'язок керівництва – дати можливість для навчання, здобуття нових навичок та знань;
- безперервне виробництво - важливо, щоб у роботі команди було менше простоїв, хоча цього важко досягти в разі нинішньої ситуації через постійні повітряні тривоги. Але «точно вчасно» є базовим принципом цієї методології, тому чим раніше виконає свою роботу співробітник, тим швидше він отримає зворотний зв'язок і швидше внесе виправлення;
- командоутворення - крім отримання знань, співробітники повинні ще й згуртуватися, працювати спільно і розуміти цінність продукту та цінність роботи компанії. Важливо довіряти співробітникам та цінувати їхній внесок;
- виняток дефектів - фокус команди має бути спрямований на якість та відсутність при цьому якихось дефектів;

- відстеження загального прогресу - учасники команди повинні розуміти свої завдання та бачити загальний прогрес, тому актуальна інформація завжди має бути доступною для всіх учасників.

Дякуючи всім запровадженим нововведенням було забезпечено виконання плану на 95% від початкового та майже повне відновлення виробництва. Не дивлячись на призупинку діяльності та консервування виробництва 24 лютого з міркувань безпеки, та відновлення роботи на початку березня, за 7 місяців 2022 року АТ «Фармак» вийшли на рівень 99% аналогічного періоду попереднього року. У всіх зроблених кроках прослідковується системність підходу АТ «Фармак» до управління.

Щодо саме управління активами, не дивлячись що інтегральний показник аналізу управління активами знаходиться на рівні «достатній», що означає стабільну позитивну динаміку ефективності, за окремими показниками можна спостерігати досить посередній результат. Судячи з результатів аналізу управління активами, АТ «Фармак» притримується помірної моделі управління, що гарантує підприємству стабільність та прибутковість. І це дозволяє підприємству займати виграшну позицію в розрізі кризового стану в країні. Проте деякі показники дуже занижають середній результат діагностики.

В цілому потрібно сфокусуватись на результатах аналізу управління оборотними активами та надати рекомендації щодо покращення ефективності. Політика управління оборотними активами повинна забезпечувати успішний пошук компромісу між прибутковістю діяльності підприємства та ризиком втрати ліквідності.

Одним з основних шляхів виконання поставлених задач є зростання частки фактично експлуатованого обладнання підприємством і для цього необхідно:

1) провести інвентаризацію (технічну та фактичну наявність об'єктів основних засобів, які не введені в експлуатацію та не використовуються);

2) оцінити ступінь придатності використання не введеного в експлуатацію обладнання:

- непридатне для використання обладнання списати;
- необхідне для виробничих потреб обладнання ввести в експлуатацію;
- придатне до експлуатації, але не потрібне підприємству обладнання продати.

Середній термін погашення кредиторської та дебіторської заборгованості вище норми. Управлінню потрібно надати увагу до зниження цього показника, так як надалі компанія може понести фінансові та іміджеві ризики. Треба встановити контроль та вчасно відповідати за зобов'язаннями, а також підтримувати компанію на ліквідному рівні. Наприклад, для ефективнішого управління грошовими потоками варто вести платіжний календар, в якому будуть відображатися всі поточні та майбутні транзакції. Це допоможе покращити відносини з постачальниками та побудувати більш надійні відносини.

Велику увагу потрібно приділити оптимізації політики управління запасами, та прискорення інтенсивності використання запасів за рахунок прискорення їх обертання, так як показник оборотності запасів недостатньо високий, що призводить до зайвих витрат, які не припустимі в кризисних умовах. Тому потрібно досягти більш економного використання матеріальних ресурсів в процесі виробництва товару і притримуватися інтенсивної моделі використання запасів. Політика управління повинна бути достатньо адаптованою щоб не допускати помилок, які можуть привести до небажаних витрат.

Також вище перераховані проблеми випливають на недостатній рівень ліквідності, що може привести до продажу активів, в найгіршому випадку – до неплатоспроможності. Також недостатня ліквідність погрожує зменшенню прибутковості та часткову втрату капіталу [24, с. 88]. Основними пунктами над якими варто попрацювати щоб підняти ліквідність є:

- заздалегідь розпланована та прогнозована система обліку всіх грошових надходжень, платежів та необхідного об'єму ліквідних засобів;

- приділення уваги до ефективнішого управління запасами та забезпечення прискорення обороту активів;
- оптимальний рівень оборотності запасів та дебіторської заборгованості;
- змога забезпечити достатній розмір власного капіталу та його приросту в необхідних обсягах;
- спрямування прибутку на поповнення власних коштів.

В цілому в підприємстві АТ «Фармак» досить системний підхід до управління активами, але результати аналізу показують, що за деякими статтями не достатньо контролю тому вони псують загальний показник ефективності. Політика управління підприємства була направлення на нарощування нематеріальних активів та розширення виробництва, що зараз, в умовах війни може призвести до великих ризиків. Позитивною стороною є те, що підприємство максимально зменшує можливість появлення ризиків, та оперативно реагує на непередбачувані ситуації, як з прикладом складу в Київській області. Про те підприємству варто звернути увагу, що зниження ліквідності неприпустиме.

Краще відмовитися від розширення виробництва, нарощування нематеріальних активів в бік нарощування власних коштів, за для змоги вчасно розраховуватися з кредиторами, тримати рівень ліквідності в нормі та оптимізувати управління запасами для мінімізації збитків. Головне для підприємств в управлінні активами в умовах сьогодення – це адаптивність та змога підстрахуватися в будь якій ситуації.

ВИСНОВКИ

В випускній кваліфікаційній роботі на підставі проведеного дослідження було зроблено наступні висновки:

1. В результаті дослідження питання ролі управління оборотними та необоротними активами в процесі діяльності підприємства встановлено, що управління активами – це актуальна, складна та досить суперечлива проблема як виробничого, так і фінансового менеджменту. Через різноманітність структури та предметно-речового складу активів, характер виробництва та діяльність виробництва вимагається особливим чином сформована система управління та індивідуальний підхід, оскільки активи становлять суттєву частку виробничих засобів підприємства загалом. Також від активів в значній мірі залежать прибутковість, ліквідність, рентабельність, ефективність та конкурентоспроможність сучасного підприємства.

2. Існує три основних моделі управління активами. Їх головною відмінною рисою є різний підхід до фінансування активів. При виборі моделі треба звертати увагу на вид ринку, напрям і масштаб бізнесу; діючу організаційну структуру управління та кількість структурних підрозділів; поточний фінансовий стан; налагодженість взаємодії з контрагентами; тип політики та інші чинники. Модель управління має бути заснована на таких принципах: максимальна ефективність, раціональність, низька вартість застосовуваної системи самого підприємства, мінімізація витрат за рахунок оптимізації використання активів.

3. Проаналізовано результати господарської діяльності та стан активів акціонерного товариства «Фармак», яке є провідним виробником ліків та лікарських засобів в Україні. Після аналізу господарської діяльності було виявлено позитивні фінансово-економічні показники, що вказують на стабільний рівномірний зріст об’єму виробництва та реалізації продукції, а також на задовільний стан оборотних та необортних активів. Тобто, в цілому, підприємство АТ «Фармак» працює з позитивною тенденцією.

4. Оцінивши систему управління активами АТ «Фармак» було виокремлено зміни в експлуатації активів та підходи до управління активами порівняно з попередніми роками, а саме фокус на нарощуванні грошової маси, масштабне капітальне інвестування, зменшення контролю за управлінням заборгованостями, ризиковане зменшення ліквідності активів. Підприємство почало більше інвестувати в модернізацію або реорганізацію виробничих ділянок та придбання нового технологічного обладнання, що є позитивною тенденцією, але досить ризиковане під час кризового стану в країні.

5. Було надано рекомендації щодо формування дієвої цілісної системи управління оборотними та необоротними активами підприємства, підвищення ефективності роботи підприємства в цілому та обґрунтовано напрями удосконалення системи управління активами в сучасних умовах. Рекомендації більше направлені на вдосконалення шляхів використання та контролю активів з більшим ухилом в захист та максимізацію використання вже існуючих активів та запобігання виникнення ризику, якщо ці ризики можна передбачити. Розгляд та обґрунтування тих заходів, які уже були впроваджені підприємством в управління з початку війни, демонструють системність підходу до кризових ситуацій та різких змін в економічному середовищі, а також демонструє готовність адміністрації та робочого персоналу в підприємстві АТ «Фармак» до оптимізації всіх наявних ресурсів завдяки заздалегідь продуманій стратегії діяльності в кризових ситуаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрютіна, М.С. Грачов А.В. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства - М., 2014

2. Арутюнов Ю.А. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. - 3-тє вид., перероб. та дод. – К.: КНОРУС, 2013.

3. Бриль І. В., Булєєв І. П. Формування та використання нематеріальних активів підприємств для їх капіталізації //НАН України, Ін-т економіки промисловостістіі. Київ. – 2015.

4. Булгакова С.В., Аналітичні інструменти стратегічного управління активами, Міжнародний бухгалтерський облік. -2019. -№4. –С. 51-65.

5. Вареник В. М., Євтушенко Я. С. Діагностичний аналіз ефективності управління активами підприємства. – 2018. С 117-122.

6. Головна сторінка підприємства АТ «Фармак». URL: https://farmak.ua/

7. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». База даних «Законодавство України». ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text

8. Запаси підприємства. MCFR. 2021. URL: https://www.golovbukh.ua/article/7704-zapasi-ta-h-klasifkatsya

9. Кобилецький В. Р., Горизонтальний аналіз звітності. В. Р. Кобилецький. Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/88-horyzontalnyi-analiz-zvitnosti (дата перегляду: 09.10.2022)

10. Кобилецький В. Р., Період погашення кредиторської заборгованості / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» URL: https://www.finalon.com/slovnik-ekonomichnikh-pokaznikiv/316-period-pogashennya-kreditorskoji-zaborgovanosti (дата перегляду: 14.01.2023)

11. Кобилецький В. Р., Показники майнового стану / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online»

URL: https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/94-analiz-majna (дата перегляду: 13.01.2023)

12. Коваленко Л.О. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. – 2-гк вид., перероб. і доп. / Коваленко Л.О., Ревньова Л.М.– К.: Знання, 2005.

13. Кремень О. І. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства / О. І. Кремень, Р. Л. Мосійчук, В. М. Кремень // Бізнес Інформ. – 2019. – № 8. – С. 202-210.

14. Кремень О. І., Мосійчук Р. Л., Кремінь В. М. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства //Бізнес Інформ. - 2019. - №. 8 (499). - С. 202-210.

15. Крючкова І. В. Оптимізація матеріальних запасів на сучасному підприємстві: економічний аспект //Ефективна економіка. – 2012. – №. 7.

16. Мельничук Г. С., Данугян К. А., «ОКРЕМІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА ВСУЧАСНИХ УМОВАХ» Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції «Економічні перспективи підприємництва» (18–19 лютого 2022 р., м. Ірпінь) : Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. – 184 с.

17. Мельничук Г. С., Данугян К. А., Організація процесу ефективного управління оборотними та необоротними активами підприємства // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". - 2022. - №10 (66). URL: https://www.inter-nauka.com/archive/archive-of-issues-ekonomika

18. Наказ Міністерства фінансів «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13

19. Облік і фінанси АПК: освітній портал. Поняття біологічних активів та їх класифікація. URL: https://magazine.faaf.org.ua/ponyattya-biologichnih-aktiviv-ta-ih-klasifikaciya.html

20. ОБЛІК-ПРЕС: Путівник наукових публікацій з бухгалтерського обліку, аудиту та аналізу. Фінансова звітність підприємства. URL: https://oblik.press/ryadok-1005-nezaversheni-kapitalni-investycziyi/

21. Одіноков С.Н., Актуальні проблеми аналізу та управління оборотним капіталом, Одіноков С.Н., Молодий вчений. -2016. -№8 (112). –С. 64-65.

22. Пила В.І., Арзянцева Д.А., Захаркевич Н.П. Методичні підходи до управління на підприємстві. Хмельницький університет управління та права. Україна. - 2016.

23. Подольська В. О., Яріш О. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 488 с.

24. Ремньова Л. М. Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства як складова фінансового менеджменту / Л. М. Ремньова // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - №2 (32). - С. 87-95.

25. Соколова Е., Чернявська Г. Проблеми управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства //Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління. – 2016. – №. 35. – С. 330-338.

26. Турило А.М. Інформаційна логіко-економічна модель прогнозування кризових явищ на промислових підприємствах України Турило А.М., Святенко С.В. Актуальні Проблеми Економіки. – 2011. - N 10.

27. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. за заг. ред. д-ра екон. наук І. О. Школьник та канд. екон. наук В. М. Кремень. Суми, 2014. 427 с.

28. Фінансовий менеджмент: теорія та практика: Підручник. За ред. О.С. Стоянової. - 2-ге вид., перераб. та дод. - М: Вид-во Перспектива, 2014.

29. Що таке кредиторська заборгованість простими словами. Наукова стаття. URL: https://xn--90aamhd6acpq0s.xn--j1amh/teoriya/shcho-take-kredytorska-zaborhovanist-prostymy-slovamy/

30. Chou-Hong Chen, J. (2002), "Enterprise computing asset management: a case study", *Industrial Management & Data Systems*, Vol. 102 No. 2, pp. 80-88. URL: https://doi.org/10.1108/02635570210419627 (дата перегляду: 20.08.2022)

31. Donin Y. Політика управління оборотними активами сучасного підприємства //Фінанси, облік, банки. – 2017. – №. 1 (22). – С. 231-240.

32. Educba Finance Blog. Asset Management Tutorial Non-Current Assets. URL: https://www.educba.com/non-current-assets/

33. Lean Institute. Lean мислення. URL: https://lean.org.ua/olean

34. Proxima Research International. War and promotion: promotional activity of pharmaceutical companies according to the results of the first half of 2022. URL: https://proximaresearch.com/news/war-and-promotion-promotional-activity-of-pharmaceutical-companies-according-to-the-results-of-the-first-half-of-2022/

35. R. A. Platfoot, "Improving the delivery of asset management across the enterprise," Asset Management Conference 2014, 2014, pp. 1-6, doi: 10.1049/cp.2014.1045.

36. Sabah Al-Fedaghi and Nourah Al-Huwai, Enterprise Asset Management as a Flow Machine. International Journal of Modeling and Optimization, Vol. 8, No. 5, October 2018

37. SustemGroupe Inovaitive Generation. ЩО таке Lean management. URL: https://systemgroup.com.ua/ru/o-kompanii/article/chto-takoe-lean-management

38. Thomas R. Robinson, International financial statement analysis, Wiley, 2008, 188 pp.

39. Y. Andreychuk, Y. Karpenko, The essential characteristics of non-current assets of the company. SMEU-archive.2017; Volume 875: pp.13-17 URL: https://science.lpnu.ua/smeu-archive/all-volumes-and-issues/volume-875-20172/essential-characteristics-non-current-assets

40. Youcontrol сервіс перевірки контрагентів. АТ «Фармак». URL: https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/company_details/00481198/

ДОДАТКИ

Додаток А

АТ „ФАРМАК”

ДОДАТКОВІ ФОРМИ ДО КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2020 РОКУ
(у тисячах українських гривень)

	Дата (рік, місяць, число)	Коди
		2020 12 31
Підприємство **АТ „ФАРМАК”, його дочірні підприємства та компанії спеціального призначення**	за ЄДРПОУ	00481198
Територія **м. Київ**	за КОАТУУ	8038500000
Організаційно-правова форма господарювання **Акціонерне товариство**	за КОПФГ	234
Орган державного управління **Міністерство охорони здоров’я**	за СПОДУ	7184
Вид економічної діяльності **Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів**	за КВЕД	21.20
Середня кількість працівників **2,761**		
Одиниця виміру: **тис. грн.**		
Адреса **вул. Кирилівська, 63, м. Київ, 04080**		
Складено (зробити позначку „V” у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		V

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2020 року

Форма № 1-к
Код за ДКУД 1801007

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	136,793	176,430
первісна вартість нематеріальних активів	1001	227,005	291,252
накопичена амортизація	1002	(90,212)	(114,822)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	705,052	1,598,006
Основні засоби	1010	2,143,478	2,145,512
первісна вартість	1011	3,819,420	4,148,478
знос	1012	(1,675,942)	(2,002,966)
Інвестиційна нерухомість	1015	1,606	1,346
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	4,261	4,154
знос інвестиційної нерухомості	1017	(2,655)	(2,808)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	4,302	4,917
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	165,244	159,797
Відстрочені податкові активи	1045	16,551	5,555
Гудвіл при консолідації	1055	35,803	44,129
Інші необоротні активи	1090	241,509	197,544
Усього за розділом I	**1095**	**3,450,338**	**4,333,236**

Продовження додатку А

АТ „ФАРМАК”

ДОДАТКОВІ ФОРМИ ДО КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2020 РОКУ
(у тисячах українських гривень)

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1,579,162	1,375,964
Виробничі запаси	1101	701,767	669,698
Незавершене виробництво	1102	110,067	159,627
Готова продукція	1103	730,139	504,327
Товари	1104	37,189	42,312
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1,135,182	1,237,025
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	135,634	61,979
Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом	1135	101,422	140,239
у тому числі з податку на прибуток	1136	22	22
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	720	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	65,305	9,063
Поточні фінансові інвестиції	1160	1,092	1,350
Гроші та їх еквіваленти	1165	165,486	1,256,352
Готівка	1166	-	-
Рахунки в банках	1167	165,486	1,256,352
Витрати майбутніх періодів	1170	8,137	8,651
Інші оборотні активи	1190	1,622	3,691
Усього за розділом II	**1195**	**3,193,762**	**4,094,314**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		
Баланс	**1300**	**6,644,100**	**8,427,550**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36,366	36,366
Капітал у дооцінках	1405	-	
Додатковий капітал	1410	55,059	51,375
у тому числі накопичені курсові різниці	1412	33,775	30,091
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	5,131,110	6,184,734
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	(3,298)	(3,298)
Неконтрольована частка	1490	(7,668)	(19,612)
Усього за розділом I	**1495**	**5,211,569**	**6,249,565**
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов’язання	1500	-	4,808
Пенсійні зобов’язання	1505	145,493	145,827
Довгострокові кредити банків	1510	177,116	296,468
Інші довгострокові зобов’язання	1515	153,200	127,336
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**475,809**	**574,439**

Додаток Б

АТ „ФАРМАК”

ДОДАТКОВІ ФОРМИ ДО КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2020 РОКУ
(у тисячах українських гривень)

	Дата (рік, місяць, число)	Коди
		2020 12 31
Підприємство **АТ „ФАРМАК”, його дочірні підприємства та компанії спеціального призначення**	за ЄДРПОУ	00481198
Територія **м. Київ**	за КОАТУУ	8038500000
Орган державного управління **Міністерство охорони здоров'я**	за СПОДУ	7184
Організаційно-правова форма господарювання **Акціонерне товариство**	за КОПФГ	234
Вид економічної діяльності **Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів**	за КВЕД	21.20
Складено (зробити позначку „V” у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		V
Одиниця виміру: **тис. грн.**		

Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020 рік

Форма № 2-к
Код за ДКУД 1801008

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	7,515,344	6,541,750
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(3,175,517)	(2,826,842)
Валовий:			
прибуток	**2090**	**4,339,827**	**3,714,908**
збиток	2095		-
Інші операційні доходи	2120	23,421	31,082
Адміністративні витрати	2130	(857,005)	(746,520)
Витрати на збут	2150	(1,439,320)	(1,397,411)
Інші операційні витрати	2180	(518,904)	(369,287)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	**2190**	**1,548,019**	**1,232,772**
збиток	2195		-
Дохід від участі в капіталі	2200	2,945	3,363
Інші фінансові доходи	2220	39,913	20,880
Інші доходи	2240		73,258
Фінансові витрати	2250	(54,717)	(51,092)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(126,402)	-
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	**2290**	**1,409,758**	**1,279,181**
збиток	2295		-
(Витрати) дохід з податку на прибуток	2300	(272,003)	(209,013)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	(14,479)
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	**2350**	**1,137,755**	**1,055,689**
збиток	2355	-	-

Додаток В

ПАТ „ФАРМАК"

ДОДАТКОВІ ФОРМИ ДО КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ
У тисячах українських гривень

	Дата (рік, місяць, число)	**Коди**
		2018 12 31
Підприємство **ПАТ „ФАРМАК", його дочірні підприємства та компанії спеціального призначення**	за ЄДРПОУ	00481198
Територія **м. Київ**	за КОАТУУ	8038500000
Організаційно-правова форма господарювання **Публічне акціонерне товариство**	за КОПФГ	234
Орган державного управління **Міністерство охорони здоров'я**	за СПОДУ	7184
Вид економічної діяльності **Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів**	за КВЕД	21.20
Середня кількість працівників **2,560**		
Одиниця виміру: **тис. грн.**		
Адреса **вул. Кирилівська, 63, м. Київ, 04080**		
Складено (зробити позначку „V" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		V

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2018 року

Форма № 1-к
Код за ДКУД 1801007

Актив	**Код рядка**	**На початок звітного періоду**	**На кінець звітного періоду**
1	**2**	**3**	**4**
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	94,818	115,297
первісна вартість	1001	163,483	173,501
накопичена амортизація	1002	(68,665)	(58,204)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	372,439	366,941
Основні засоби	1010	1,845,915	2,160,993
первісна вартість	1011	2,981,773	3,520,949
Знос	1012	(1,135,858)	(1,359,956)
Інвестиційна нерухомість	1015	1,525	1,432
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	3,344	3,452
знос інвестиційної нерухомості	1017	(1,819)	(2,020)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			-
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	4,622	4,855
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	65,660	70,237
Відстрочені податкові активи	1045	23,060	14,829
Гудвіл при консолідації	1055	46,308	42,602
Інші необоротні активи	1090	-	246,479
Усього за розділом I	**1095**	**2,454,347**	**3,023,665**

Продовження додатку В

ПАТ „ФАРМАК"

ДОДАТКОВІ ФОРМИ ДО КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ
У тисячах українських гривень

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1,051,321	1,165,550
Виробничі запаси	1101	493,120	567,307
Незавершене виробництво	1102	85,175	125,216
Готова продукція	1103	398,524	451,655
Товари	1104	74,502	21,372
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1,132,017	1,406,770
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	55,333	58,688
з бюджетом	1135	57,176	34,637
у тому числі з податку на прибуток	1136	3,139	4,507
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	28,095	78,041
Поточні фінансові інвестиції	1160	20,472	40,970
Гроші та їх еквіваленти	1165	53,947	109,969
Готівка	1166	1	-
Рахунки в банках	1167	53,946	109,969
Витрати майбутніх періодів	1170	6,339	8,159
Інші оборотні активи	1190	674	2,533
Усього за розділом II	**1195**	**2,405,374**	**2,905,317**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**		
Баланс	**1300**	**4,859,721**	**5,928,982**

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	36,366	36,366
Капітал у дооцінках	1405	-	
Додатковий капітал	1410	50,202	47,545
у тому числі накопичені курсові різниці	1412	28,918	26,261
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	3,292,456	4,202,648
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	(3,298)	(3,298)
Неконтрольована частка	1490	35	12
Усього за розділом I	**1495**	**3,375,761**	**4,283,273**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	
Пенсійні зобов'язання	1505	91,777	112,421
Довгострокові кредити банків	1510	2,264	12,305
Інші довгострокові зобов'язання	1515	18,595	174,537
Довгострокові забезпечення	1520	-	
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	**1595**	**112,636**	**299,263**

Додаток Г

ПАТ „ФАРМАК"

ДОДАТКОВІ ФОРМИ ДО КОНСОЛІДОВАНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
ЗА РІК, ЯКИЙ ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2018 РОКУ
У тисячах українських гривень

	Дата (рік, місяць, число)	**Коди**
		2018 12 31
Підприємство **ПАТ „ФАРМАК", його дочірні підприємства та компанії спеціального призначення**	за ЄДРПОУ	00481198
Територія **м. Київ**	за КОАТУУ	8038500000
Орган державного управління **Міністерство охорони здоров'я**	за СПОДУ	7184
Організаційно-правова форма господарювання **Публічне акціонерне товариство**	за КОПФГ	234
Вид економічної діяльності **Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів**	за КВЕД	21.20
Складено (зробити позначку „V" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		
за міжнародними стандартами фінансової звітності		V
Одиниця виміру: **тис. грн.**		

Консолідований звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2018 рік

Форма № 2-к
Код за ДКУД 1801008

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	**Код рядка**	**За звітний період**	**За аналогічний період попереднього року**
1	**2**	**3**	**4**
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	6,618,911	6,084,681
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(2,933,774)	(2,723,663)
Валовий:			
прибуток	**2090**	**3,685,137**	**3,361,018**
збиток	2095	-	-
Інші операційні доходи	2120	19,009	20,575
Адміністративні витрати	2130	(681,292)	(546,175)
Витрати на збут	2150	(1,341,839)	(1,237,688)
Інші операційні витрати	2180	(320,917)	(407,618)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	**2190**	**1,360,098**	**1,190,112**
збиток	2195	-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	3,680	3,965
Інші фінансові доходи	2220	14,377	9,860
Інші доходи	2240	-	-
Фінансові витрати	2250	(45,686)	(51,428)
Втрати від участі в капіталі	2255	-	-
Інші витрати	2270	(35,033)	(70,333)
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	**2290**	**1,297,436**	**1,082,176**
збиток	2295	-	-
(Витрати) дохід з податку на прибуток	2300	(247,230)	(243,086)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	**2350**	**1,050,206**	**839,090**
збиток	2355	-	-